

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTGO
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. POJEDINI BR. 2 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

Teodor Herzl

Danas tek više no ikad dok je živio stoji pred nama lik Teodora Herzla monumentalan i nadasve živ u stvaranju. Jer ono, što se evo obistinjuje, to su misli Teodora Herzla, to je njegov plan, koji je uspio, jer je njegova logičnost bila nošena oplemenjenom eruptivnosti čuvstava, poetičkih i iznakaženih u spoljašnjem bivanju jednoga ispaćenoga naroda, za koje je trebao da dodje jedan iskupitelj, koji će da iznese pred svijet unutrašnju ljepotu bola i vječne čežnje i blaćenog ponosa u duši neslomljenog Ahasvera, e da ih obrati u stvaralačke energije time što narodu stavlja cilj budućnosti u pozitivnoj formi, dajući time mističko-religijskom mesijanstvu određenu ravnu liniju u političkoj koncepciji, u kojoj ipak živi sva mistička religioznost vjerovanja u proroštva naših profeta i pjesnika. Baš to pitanje učinilo je, da se njegov cionizam susretao skeptički. Realni ljudi, oportuniste i utilitarci nijesu mogli da slijede ljeta, za koji je doista trebalo jako vjerovanje i sposobnosti, da se otkineš sa tvrde zemlje malko u oblake, e da se istrgneš iz vreve svakidašnjosti u višu realnost budućnosti. Herzl, koji će u istoriji svoga naroda što dalje to više bivati herojem, nasmogao je svu potrebnu vjeru u obnovnu snagu svoga naroda, a narod je osjećao, kako mu od toga čovjeka, koji je stajao do tad izvan židovstva, dolazi izbavljenje svih najžidovskijih i najčovječijih energija, koje su dotad mirovale, u energije stvaranja.

I za to, kad se spomene Teodor Herzl, nama se čini kao da sa pozornice istorijskog bivanja našega naroda iščezavaju u pozadinu sve druge ličnosti, pa i one, koje su baštinu Teodora Herzla dovele do diplomatskoga ostvarenja. Tek vidimo sprijeda na visokoj tribini njegov duševni lik i njegovu kraljevsku pojavu, a kao saradnike njegove cijeli narod, ispred kojega iskaču u prve redove oni, u čijim očima neslomljen gori triumfalni zanos, što ga je veliki vodja upalio. I svi ti osjećaju bol, kad se spomenu da taj čovjek, koji ima pravo, da ga se nazove velikanom, počiva u jednome uzanome grobu s jednim teškim crnim kamenom na njemu. Toliko je narodova života bilo u onome, čime nas je budio, ispravljao kičmu i upravljao vedre, opojene i sjajuće oči u jedan visoki ne samo stvarni već i čudoredno

savršeni cilj; toliko se reflektira i živi i danomice jača i raste u nama sve ono, u čemu je sastojac kraljevski divni život cionističkoga vodje: da mi ne možemo drugačije nego da osjećamo, kako u nama živi i živi sve više plastičkom snagom na dohvrat našim oduhovljenim čutiljima pojava Herzlova, kako je gledasmo na mostu na Rajni u Baselu za prvoga kongresa, gdje iz njegove kraljevske glave duboke oči gledaju proročki-vizionarno u budućnost, u koju će i on s narodom za vječnost da uđe, kao što je nekad ušao u vječnost naroda, u narodovu obećanu zemlju, prvi narodni vođa Mojsija, i ako mu noga nije prekoračila granice zemlje, u kojoj masa robova postade opet narodom slobodnih seljaka i pastira.

Kad je ono u židovske kuće dospjela vijest iz San Rema, koliko li ih je bilo, kojima je bol natjerala u najvećem zanosu sreće suzu na oko, što Teodor Herzl nije doživio toga časa, što ga je on pripravo. Danas mi možemo da spoznamo svu veličinu njegova jasnoga gledanja u budućnost. Bilo je momenata malodušnosti u cionističkom pokretu, kad se sve očekivalo samo od sitnoga rada i prigovaralo diplomatskim akcijama Teodora Herzla. Danas kad evo stigismo na prag domaje, spoznajemo, da je sve to pripremio on: i pionirsku požrtvovnost onih, koji su stvarali židovske oaze u pustoši židovske Palestine, oaze židovskih sela i židovske kulture i diplomatsku požrtvovnost Weizmanna i Sokolova, koji su mukom doprli do prve oaze Balfourove deklaracije, nizali oko nje kao oazu do oaze zvanične izjave pristajanja kulturnoga svijeta, državnika, vodja proletarijata, spisatelja, naučenjaka i svećenika, dok ne dospješe u Parizu pred konferenciju mira i konačno u San Remu do vrhovnoga vijeća, koje je zadovoljilo zahtjeve židovskoga naroda. I nama ne samo da se čini već i opet gledamo četvrt vijeka unaprijed i vidimo bivanje i nastajanje i ostvarenje Herzlova cionističkog romana.

I kako je slobodoumnik Herzl oko sebe okupio ljude patrijarhalno najstrože religijske i ljude bez konfesijske vjere u jednome univerzalnome vjerovanju naroda, tako će to i da ostane. Ne u jednom slavljanom skladu, u kome bi zadrijemale opreke duhova, već tako, da će pored svih sukoba duhova sintetska jedna duša lebditi nad narodom i spuštati se na borbene

duhove njegove ne dajući nikad više, da doživimo duševno rasulo, duševnu dijasporu, duševno umiranje.

Jer mi smo aktivirani u obnovi svoga života tako, da je sva naša težnja upravljena na stvaranje i preporadjanje svih naših najčišćih vrednota iz prošlosti preko sadašnjosti u budućnost, iz zanosnog orijenta praotaca preko tužnog okcidenta otaca opet k harmonijskom čudoredno žarkom orijentu unučadi.

Tako ćemo mi da gradimo mostove, prometne puteve između dva svijeta, mostove, preko kojih, koliko do nas stoji, nikad ne će smjeti da koraca noga osvajalaca mačem, ni sa zapada na Istok ni s Istoka na Zapad, već četa mironosaca u ime opće čovječnosti, kako ju je obrekao Isaija.

I na putu preko toga mosta jednoga će dana kretati svečana povorka jednoga ponosnoga naroda. Lepršat će zastave i psalmi u dušama. I lepršat će jedan duh nad svima. Bit će to onda, kad se, živ u svakome srcu, na plećima naroda bude prenašao Teodor Herzl u zemlju praotaca. Ondje će ga dočekati vječna zelen maslinove šume, gdje ćemo mu kosti smjestiti na vječni pokoj, koji ne će mutiti nikoji glas mržnje iz nizina i kala evropske kulturne rulje. Onamo će u časovima, kad žude za mirom, dolaziti nakon borbi sa zemljom i s ljudima pioniri naroda, pa kad lahor bude pjevao pjesmu šume u maslinovim krošnjama, na duše će im se spuštati melem čiste harmonije, koja spaja ideju sa zbiljom, san Teodora Herzla sa zbiljnošću zemlje, u koju nas je dovela njegova zanosna, veličajna, neumrla sanja.

Glavar uprave Palestine o svojoj politici

Diner, koji je 15. juna priredila cionistička organizacija Sir Herbert Samuelu u Empress Room, u Londonu u povodu njegova imenovanja glavom uprave (high commissioner) za Palestinu, jedan je od velikih događaja u anlima ne samo engleškoga, nego i cijeloga židovstva. Ondje je sjedio, uz počasnu trpezu, kraj velikog rabina londonskog i hahambašija jeruzalimskog rabi Meira episkop jeruzalimski sa zlatnim krstom; bili su ondje vojnici, koji su učestvovali u ratovanju u Palestini, poimence pukovnik Patter-

son i kapetan Aaronsohn, prvi neždov, koji je zauzeo vidno mjesto u povijesti Židova, drugi palestinski urođenik, koga je kralj odlikovao za njegove zasluge; bili su tu ministri kabineta, bivši ministri i članovi parlamenta; bili su tu ljudi raznih rasa: rabi Meir u svojoj orijentalnoj nošnji i general Ha dad paša u khakiu; učenjaci, pravnici, liječnici, filantropi, finansijeri, visoki činovnici, spisatelji i publiciste (izdavatelj »Timesa« i »Daily Expressa«). Svega oko 250 gospodja i gospode.

Dr. Weizmann nazdravljajući Sir Herbertu, reče, da se najveća međunarodna romansa obratila u realnot pred našim očima; ovdje je prvi High Commissioner Palestine. Pred njim je teško i gloriozno djelo. Imat će da oživljava pustoš, da da dnu rasti drveće na kametju, i da obraća poluisušene rijeke u šumne vode. Imat će da gradi ceste i željeznice, da uspostavlja veze sa spoljašnjim svijetom i da se brine za pritićanje teško ispaćenih ljudi; da im pomaže, da ih skuplja, ujedinjuje i organizuje, da pripomogne dizanju škola, da stvara zajednicu. Imat će da pripomogne gradnji mosta između pučanstva, koje pridozazi i sadašnjih stanovnika, naših bratučeda, a buduće braće Arapa. Za ovo veliko djelo nije se mogao odabrati bolji čovjek. On je čovjek, koji će dovesti u sklad Židove i nežidove. Ima veliko upravno iskustvo i on je spreman, da svoju veliku karijeru žrtvuje za skok u »Veliko Nepoznato«. Uvjeren je, da izražuje mišljenje gotovo svakog Židova, najpače onih u najjernijim zakucima geta, kad izjavljuje, da Sir Herberta prate njihove najtoplije želje. Židovi imaju trojaku dužnost: 1. prema Velikoj Britaniji i Ligi Naroda, da izraze svoju

blagodarnost sjajnim uspjehom u Palestini; 2. prema zemlji i njezinim stanovnicima, da iskažu prijateljstvo, dobru volju i volju za saradnju; 3. prema Židovima samima.

Na tu nazdravicu uzvraća, pozdravljen burnim ovacijama Sir Herbert Samuel.

Govor Sir Herberta Samuela.

Nekoji su govorili o žrtvama, koje doprinášam odlazeći u Palestinu. Ja to ne ne smatram žrtvom. Smatram to povlasticom. Duboko sam svijestan značenja ovog momenta u analima židovskog naroda i Svete Zemlje. Povorka istorije kroz vijekove je prolazila pokraj Palestine, ali sudbina ove zemlje nezadrživo je vezana s Izraelom, a Izraelova s ovom zemljom. Duboko osjećam za djelo, kojeg se laćam, a moja žena i porodica saosjećaju s mojim idealima. Moja me žena nije odvrćala; ona me je nasuprot poticala.

Iskreno želim, da unapredjujem dobrobit arapskog naroda. Imao je sjajnu istoriju. Kroz mračne vijekove Arapi su, često uz potporu Židova, nosili baklju nauke, i ja se nadam, da će se veličje njihove sudbine obnoviti. Želimo da ugledamo jaku i uspješnu arapsku državu kao istočnu susjedu Palestine. U Palestini samoj naša je dužnost, da unapredjujemo najprije procvat muslimanskog i hrišćanskog pučanstva. Ne bi bilo dostojno britskoga carstva ni židovskih ideja, kad ne bismo promicali udobnost i dobrobit nežidovskog pučanstva. Kad se ovi osjećaji budu preobrćili u djelo, priznat će se vrijednost naših želja i nestat će trvenja, koja su se nedavno očitovala.

Sir Herbert nastavlja zatim, da će biti

nepristran; njegova će dužnost biti briga, da svi dijelovi i svi vjerozakon imaju pravdu. Sa 25 godina političkog iskustva — 7 godina u kabinetu — nema straha od poteškoća i radovat će se, kad ih bude svladao. Tri su grupe doprinijele uspjehu cijonizma. Bili su to Herzl i njegovi nasljednici, Weizmann i Sokolov, u koje su se uzdali i židovski narod i britska vlada i sve cijoniste. Zatim je to bila britska vlada sama — a on uvjerava, da Prvi Ministar ima najdublji lični interes na Palestini — Mr. Balfour, čije ime je neizbrisivo vezano s tim razvitkom, Mr. Ormsby Gore, Lord Robert Cecil, pokojni Sir Mack Sykes i britski vojnici, koji su se tako hrabro borili pod Lordom Allenbyjem. Napokon, bile su to one židovske koloniste, koji su, u oči mnogih poteškoća, ustrajali uza zemlju, svijesni svoje misli i da dokažu svijetu, da se židostvo može samo ukorijeniti u zemlji.

Spominje se djela barona Edmonda de Rothschilda i reče, da je židovski ratar sam sebi stvorio opstanak i da nije potrebno sniziti ga na razinu običnog seljaka, već da je moguće podići ratarstvo do posla intelektualnog čovjeka.

Došlo je doba za praktični rad u velikom stilu. Zemljišne će se knjige domala urediti i kupnja će se zemlje omogućiti. Valja graditi kuće, mnoge javne radnje izvesti uskoro i u istoj mjeri, kako bude dozvolio razvitak, dozvolit će se useljivanje. Dok se ne odrede granice i opseg mandata, ne će biti moguć potpuni razvitak. Ali tu se radi samo o odgodj za nekoliko mjeseci, a u isto vrijeme može da započne u raznim pravcima aktivni početak. U svim tim djelima cijoniste će igrati veliku i vodeću ulogu, a bit će tu sve mogućnosti za saradnju

Novi naselbeni oblik za Palestinu.

To je podnaslov jedne nedavno izašle knjižice od šefa palestinskog ureda glavnog biroa Ž. N. F. u Haagu dra. E. Soskina. Taj rad je pun onog istoga duha, koji nam pruža Palestina — literatura zadnjeg vremena. Ta knjižica sadrži nacrt, naseobeni nacrt za Erec Israel. Kao i u ostaloj Palestina-literaturi, ispoljava se i ovdje želja, da se iznesu praktični predlozi, na temelju kojih da se izgradi zemlja. Ovdje je malo znanosti, ali mnogo iskustva. Ruppin, Oettinger, Trietsch, Wilkanski, Navratzki, Kaplan-ski, de Lième i drugi, svi ovi hoće da daju neposredno korisne, na dugogodišnjem iskustvu u samoj zemlji bazirajuće nacрте za napućenje Palestine u uskom okviru jedne knjige. Pa i Soskin to kuša, no na osobit način. Temeljna misao njegove knjižice »Kleinsiedlung und Bewässerung« nalazimo već kod Trietscha (»Juedische Emigration und Kolonisation«) i kod Balloda (»Palästina als jüdisches Ausiedlungsgebiet«), ali Soskin iznosi nam tu misao u jasnom i praktično korisnom obliku: Židovska naseobina, koja ima tešku zadaću, da na usko omedenom naseobenom terenu smjesti maksimum naseljenika, mora da je poljoprivredno-industrijalno (ne poljoprivredno i industrijalno!) orijentirana.

S jedne strane mora imati minimum prostora za svaku naseljeničku porodicu, s druge strane mora da omogućiti, da se na tom najmanjem arealu toliko produ-

cira, da je vlastito uzdržavanje porodice (ne ishrana neposredno od tog prostora) osigurano. Tim je isključeno veliko gajeenje žitarica, ili barem na najnužnije skućeno. Temelj cijelog maloposjeda čini racionalno, voćarstvo i stočarstvo niske stoke.

Tu misao provada Soskin u svojoj knjižici potpunoma konzekventno. Velika ga zasluga ide, da je po prvi puta na jasni način osobito istaknuo znamenovanje natapanja za našu buduću kolonizaciju. To kulturno sredstvo sviju zemalja i vremena hoće da primijeni u najvećoj mogućnosti za Palestinu. Natapanje (u zajednici za izdašnjim gnojenjem) neka omogućiti, da se na malim parcelama od 200×25 m (tj. 5000 m) producira toliko i kvalitativno toliko vrijednih produkata, da je izdržavanje porodice osigurano, pri čemu naravno moraju i svi članovi iste da suraduju.

Vode za natapanje ima u Palestini obilato, i zadaća je stručnjaka svu množinu vode na najracionalniji način privesti čim većem kompleksu. Kao prvi i najvažniji uvjet realizovanja novog naseobenog tipa je izgradnja ureda za vodu (Wasseramt) u Palestini. Drugi faktor uspjeha: gnojibta ima se u istoj mjeri primijeniti, pri čemu Soskin osobito upućuje na iskorišćivanje ljudskih fekalija sa primjesom treseta. Nama se čini da je nada, koju Soskin u ovom pravcu goji, pretjerana, jer će se treset kao specifično lagan i voluminozan materijal teško moći iz sjevernih i istočnih

morskih luka na jeftin način dopremiti u Palestinu. Sigurno je jeftinije nabaviti umjetno gnjojivo umjesto kompliciranog i teškog i dugotrajnog posla, koji traži priredba komposta i iskorišćivanje otpadaka u gradovima. U ostalom mislimo, da bi topli klima Palestine to otežćala, što se u neku ruku lakše može u Strassburgu i Berlinu da učini. Mi smo uvjereni, da će protiv toga i naši liječnici dići svoj glas, jer se i tresetu pripisuje velika sposobnost apsorpcije. Tim teža biti će razdioba fekalija, osobito na po Soskinu predloženim malenim parcelama, kojima je i onako najudaljeniji kraj 200 m od kuće udaljen.

No gnojibta može se na drugi način lakše provesti.

Što se tiče obradbe zemlje predlaže Soskin primjenjivanje strojne sile (električne freze za zemlju), t. j. iskljućenje radnog blaga, koje i onako, na temelju dosadanjih iskustva »proždire kolonistu«. Jedino za transport produkata, te dovoz za uporabu nužnih materijala i robe i ostali kolni saobraćaj neka se na zajednički trošak sviju u udruhu udruženih naseljenika drže nekoliko pari teglećeg blaga.

Stoke neka se toliko drži, koliko je nužno za vlastitu opskrbu mlijekom, dakle koze i ovce. Eventualni pretek na mlijeku, neka se u zajedničkoj mljekarni za prodaju obradi.

Kolonija neka broji oko 500 porodica, jedno 2500 duša. Od toga neka se 400 naseljenika bavi poljoprivrednim radom,

muslimanskog i hrišćanskog dijela pučanstva. Što se tiče detalja, to imaju stanovnici prvi pravo, da ih se o njima informira. U Jeruzalimu on će dati izjavu za koji dan za svoga prispijeća. Nada se, da će biti moguće postepeno, ali znatno useljivanje Židova.

Završujući reče Sir Herbert, da je u Kairu vidio starj kamen s napisom: »Izrael je opustošen, a njegovu je sjeme poništeno«. Sad će Izrael oživjeti. Države umiru, ali ideja, u koju se vjeruje, traje. Židovski ideal nije bio plemenski, već univerzalistički, i on vjeruje duboko u riječi: »U tvome će se sjemenu blagosloviti svi narodi zemlje«.

Nakon toga pozdravlja Sokolov ostale goste te kaže: Često je veoma teško biti Židovom i mi se spremamo, da to dokažemo. Židov mora gledati, da uzmogne biti Židovom. Nežidovi su preveli Bibliju u mnogo jezika, ali original je ostao u Židova. Engleski je prijevod najbolji i to nas podsjeća na jednu istoriju. Neki skorojević nabavio je biblioteku, a kad mu rekoše, da su kupljene knjige Shakespeara, Milltona itd., odgovori: »Dobro, ja se ne zadovoljavam s onim, što su oni dosad pisali; odredite, što će ti momci u buduće pisati.« Židovi, »ti momci«, koji su napisali Bibliju, ići će da pišu dalje, a nežidov će imati interesa na budućnosti Židova. Oni idu, da stvaraju vijeće mira i sklada između i narodnosti, a onaj sastanak je prilika toga stvaranja. Na koncu isporučuje pozdrave i solidarnost najveće židovske skupštine, koja se ikad održala u Parizu, kojoj je moć prije pribivao.

Sir Alfred Mond, član parlamenta, reče, da nikad nije sumnjao u iskrenost

brit. vlade, a imenovanje Sir Herberta Samuela dokazom je za nju. On se ne smatra gostom, nego žarkim novim cionistom apelira na sve Židove, neka podupru ruke high-commissionareve.

Sir John Simon ističe, da je najstariji politički prijatelj Sir Herberta u ovoj sali, a kao mlad ministar imao je prilike spoznati, koje su vrednote u njemu. Sir Herbert uživa pouzdanje i dobre želje nežidova i pokazao se otadžbeničkim Englezom i otadžbeničkim Židovom.

Sa strane necionista govorio je Sir Robert Weley Cohen. Mi smo — reče — svi jedni u ostvarivanju velike odgovornosti, koju ima da nosi današnje židovstvo. Svaki Židov nosi posebnu odgovornost, da pripomogne, kako bi ovaj veliki eksperiment učinio uspjehom. U buduće ne će biti nijednog Židova u Engleskoj, koji ne bi priomnio, da izvrši dužnost, koja je nametnuta svima.

Episkop jeruzalimski Dr. Rennie Mac Innes: Bit će iskreno veselje saradivati sa Sir Herbertom. Prijatelj je cionizma, u koji vjeruje kao i u njegov uspjeh. Vjeruje, da će cionizam blagosiljati ne samo židovski narod nego i svuda na svim krajevima svijeta.

Govorili su još Naidić, dr. Hertz (glavni rabin), na što dr. Weizmann na koncu upozoruje na prisutnost generala Macdonogha, jednoga od od organizatora pobjede, i pukovnika Pattersena, koji je vodio židovski puk.

Stigli su ovi pozdravi: od Balfoura, Viscounta Greya, Earla Curzona (ministra spoljašnjih posala), Mr. Waltera Runcimana, Lorda Southborougha i M. Nordaua.

Osim napomenutih već nežidovskih gostiju bili su medju ostalim prisutni: gosp. i gdja. Percy Baker, Barnes, pukovnik Deeder, Fitzmaurice, reverend Hechler, Ormsby-Gore.

Dineru je pribivao i Zangwill, Paul Schiff, Schuster, David Yellin, James de Rothschild, Stuart Samuel.

U povodu toga dinera, piše sutradan »Times« u uvodniku: Cionistički oproštajni banket, dan sinoć Sir Herbert Samuelu, high-commissionaru za Palestinu, bio je događaj od međunarodnog i u istinu svjetskog znamenovanja. Cionizam je, u prošloj četvrti vijeka, bio oživljujući i obnovna sila u židovstvu. On sadržaje u sebi ideal, koji žarko odjekuje na strunama ponosnih židovskih srdaca te ima sad prilike da privede strpljivo i pravedno ideal prilično u zbilju. Dobro možemo shvatiti, da Sir Herbert Samuel smatra podijeljenu mu čast više privilegijem nego li žrtvom. Nekolicinu Židova zapala je sudbina, da stvore početak tako natovarenu mogućnostima za dobrobit njihove rase — ili tako opsjednut pogiblima. Prihativši to dokazao je hrabrosti; služeći se tim, on će, vjerujemo, pokazati mudrost. Bude li, kako se uzdajemo, njegova nastojanja okrunjena uspjehom, ona će donijeti ponova velikoj masi čestitih Židova, koji se ne žacaju danjega svijetla, njihovo mjesto na suncu, koje ih ide, U nastojanju, da dade pravicu Židovima, Arapima i hrišćanima podjednako, on će naći inspiracije u tradicijama najboljeg britanskog državnštva i u osjećaju odgovornosti prema trajnim interesima svoga naroda.

a 100 obrtom i slobodnim zvanjima. Vidi se, da i ovdje, usprkos najvećeg ograničenja za druga zvanja osim poljoprivrednoga, ipak ostaje dosta mogućnosti za ostala zvanja. Da se i kod ovog tipa kolonizacije ne izgubi karakter vrtnog grada, dobiva svaki svoj 500 m veliki vrt.

Nova je misao, sniziti na minimum sve kućne terete žene kolonistice, da njezina radna snaga ostane za vrt. Već kod izgradnje stanbenih prostorija neka se to uzme u obzir: čim manje mobilnog uređaja (ugrađeni ormari, stolovi, racionalne peći i t. d.). Dalje neka se odgoj djece preda centralnim institucijama. Centralne praonice za rublje, neka najveći teret »pranje rublja« prime na sebe i još mnogo toga u tom pogledu neka se učini.

Kolonisti neka se udruže u zadrugu producenata (a ne u produktivnoj zadrugi!) da zajednički rade o prodaji, toj najvažnijoj zadaći privrednog gospodarstva, koje bazira na prodaji. Konsumne i kreditne zadruge neka su samo upotpunjujući dijelovi. Čitava naseobina (skupa sa obrtnicima i ostalim zvanjima) neka se ujedini u kupovne i konzumne zadruge, da svu iz vana potrebnu robu zajednički jeftinije nabavi.

Produktivnu zadrugu teško je provesti na ovaj način gdje se na individualnom obrađivanju svake pojedine parcele bazira naseoba, osim, ako se radi o naseobi neoženjenih, dakle o »prelaznoj naseobi«, ali i u tom slučaju ne da se potpuno provesti.

Daleko bi vodilo nabrojiti množinu političaja, koji se nalaze u toj knjižici, da se budući oblik naseobe potrebama zemlje, njezinog stanovništva (pitanju kulturnih potreba pruža pisac veliki prostor) prilagodi, mi samo ističemo, da je nacrt takove naseobe (koji bazira na velikim predradnjama) moguć, i sa socijalnog i nacionalnog stajališta vrlo poželjan.

Svakako ne može se posmatrati taj oblik naseobe, kao onaj oblik, koji je jedini podesan za Palestinu (kako to dr. Soskin čini), jer ne možemo svagdje naći dostatnu količinu vode za natapanje, što onemogućuje opću provedbu forme kolonizacije. Poželjno bi bilo, da se ovaj oblik u što većoj mjeri primijeni. To je naseoba **bez nadničara i bez kapitalista, prava židovska naseoba budućnosti.**

Ovakova naseoba ima još jednu vrlo veliku prednost: ona je najjeftinija, ona je namijenjena najširim masama židovskoga naroda, Soskin to sam ne ističe, jer on ne će, da izade sa brojkama, dok ne svrši sa studijom sviju prilika. Ali minimum na prostoru i maksimum na vlastitom radu, koja dva uvjeta nijesu ni kod naseobenih tipova Ruppina, i Oettingera tako jasno izražena, čine ga najjeftinijom kolonizacijom metodom.

Vlastiti kapital naseljenika ograničuje se na minimum.

Najveća prednost ove knjižice leži u tom, što ona ne će da ostane samo rasprava, već energično traži realizovanje svega što je u njoj.

Jasno je, da dr. Soskinu usljed njegovog oficijelnog položaja nije teško poći ovim putem. On je to već i učinio jer je generalni nacrt takove naseobe šematično već izradjen, te su pri nacrtu surađivali i poznati borac ideje vrtnoga grada, arhitekt Leberecht Migge i arhitekt Rich. Michel, koji je u Palestini mnogo iskustva stekao.

Dr. Soskin je osim toga nedavno poduzeo put u Španiju, da se uputi u metode španjolskog povrčarstva, naročito da prouči glasoviti »Huerta de Valencia«, i uskoro će poći (sredinom jula) u Bugarsku i Macedoniju, da upozna tamošnje cvatuće vrtljarstvo, te prouči u koliko bi se moglo prenesti u Palestinu. Tu će imati prilike, da prikupi učitelje za povrčarstvo za prve tri naseobine svoga tipa, koje će se uskoro u Palestini osnovati.

Nadamo se, da ćemo moći iznenaditi dra Soskina, koji se već sprijateljio s mišlju, da će morati uzeti bugarske vrtljare kao učitelje u Palestini (premda njihov mentalitet nije povoljan za palestinsku kolonizaciju) time, da ćemo mu moći prikazati vrlo vrsne židovske vrtljare iz Macedonije i Bačke, koji su se prijavili kod našega palestinskoga resora kao iseljenici.

Sigurno da će se kod nas još više njih naći. Svagdje imademo židovskih sila, samo ih skupiti moramo. I Soskinova naseoba neće u tom pravcu imati poteškoća.

Konferencija palestinskih povjerenika u Brodu.

Dne 27. juna održala se konferencija palestinskih povjerenika u Brodu na Savi, kojoj je pribivalo 23 delegata. Konferenciju otvorio je upravitelj palestinskog resora dr. inž. A. Werber, te pozdravivši prisutne, među njima napose starinu Rosenspitza iz Gračanice, koji je odlučio iza svoje smrti ostaviti sav imetak Ž. N. F.-u. Naglašuje nadalje, da je P. R. sastavni dio S. C. J. te da konferencija imade službeni karakter. Za predsjedatelja konferencije izabran je dr. Keller, koji ističe, da je sudbina jevrejskog naroda usko vezana s napretkom cionističkog pokreta. Moli povjerenike, da iznesu samo stvarne predloge, koji će koristiti stvari.

U ime S. C. J., te mjesne cionističke organizacije i bogoštovne općine pozdravlja povjerenike dr. Spiegler, a u ime Brodjana g. Mahler.

Iza toga referirao je dr. Werber o mogućnostima i uvjetima emigracije. U svom gotovo jedanipolsatnom govoru iznio je referent mišljenja raznih stručnjaka i autoriteta da s njima upozna povjerenike sa naseobenim prilikama u Palestini. Iza kratke izmjene misli zaključeno je, da se referat daje tiskati, te kao brošura raspača.

Nakon toga izvjestili su pojedini povjerenici o prilikama i radnim mogućnostima u svojim mjestima osobito obzirom na emigraciju i haluc-pokret.

U popoldnašnjoj sjednici predlaže dr. Keller, da se Radnom Odboru S. C. J. otpošlje ovaj brzojav: »Palestinski povjerenici skupljeni u Brodu na Savi pozdravljaju prigodom svoga vijećanja Radni Odbor S. C. J. Naše ćemo zadaće savjesno ispunjavati, te se nadamo u našem radu potpunom povjerenju i potpori sa strane »Radnog Odbora«. Predlog je jednoglasno prihvaćen.

Dr. Werber zatim govori o »daljnjem djelovanju palestinskih povjerenika« te ističe da je neophodno nužno uspostaviti veze između P. R. odnosno S. C. J. s jedne i beogradske vlade i britskog poslanstva u Beogradu s druge strane, te predlaže, da se R. O. zamoli e bi ovaj što prije poduzeo potrebite korake u tu svrhu. Predlog se prihvaća.

Iza toga razvija se debata o pitanju, da li je konferencija principijelno zato, da se neimućnim emigrantima daje pomoć. Nakon dulje debate se konferencija izjavljuje za podupiranje uz ispitivanje razloga u svakom slučaju.

Zatim se raspravlja o pitanju zajma od 200.000 kruna za davanje zajmova onim porodicama, koje uslijed ekonomskih prilika žele otići u Palestinu. Za zajam preuzeti će garanciju pojedini sumišljenici.

Dr. Werber govori zatim o haluc-pokretu, te o stanju naše prve haluc grupe (u Bijeljini), koja danas broji 22 člana i konačno obrazlaže budžet haluc-odsjeka P. R. Budžet iskazuje izdatak od 420.000 kruna. Dr. Spiegler (Brod) naglašuje, da konferencija nije vlasna na stvaranje budžetskih zaključaka. Pradsjedatelj stoga ponovno naglašuje, da na konferenciji stvoreni zaključci staju na snagu istom onda, kad ih Radni Odbor odobri. Kao

pokriće izdataka služe dobrovoljni prinosi i eventualni dobici haluc-grupa. Predloženi budžet se prima.

Kod tačke »reorganizacija palestinskog resora i program rada« predlaže referent, da se P. R. pretvori u Palestinski Ured (P. U.). U debati predložene su razne izmjene statuta.

U nastavku sjednice (28. juna) predlaže predsjedatelj, da se povjerenici moraju jednom u mjesecu izvjestiti o stanju rada. Prima se. Ervin Werber (Petrovac) moli, da se za buduću konferenciju povjerenicima pravodobno javlja tačno dnevni red.

U debati o budžetu P. U., čiji se izdatci za godinu 1920-21. preliminiraju sa 100.000 kruna raspravlja se o načinu pokrića izdataka, te je prihvaćen predlog Mahlera da se uvedu tri kategorije članova i to s doprinosom od 50 K, 100 K i 200 K godišnje.

Dr. Werber izvješćuje o vrtljarskoj koloniji u Zagrebu, te o namjeri P. R. da osnuje ovakove kolonije i u drugim većim mjestima naše države. Nakon primljena predloga, da se P. R.-u za obavljanje kancelarijskih poslova dozvoljava namještenje plaćene sile, te da troškove povjerenika snose mjesne organizacije, izabran je privremeni Palestinski Odbor (P. O.) i to gg. Jehuda Brandeis, (Novi Sad), Albert Koen (Mostar), inž. Levi (Brod), dr. Konstantin (Tuzla), a kao zamjenik L. Stein (Vinkovci).

Iza toga stavili su pojedini povjerenici razne predloge. Brandeis traži, da se halucima posveti što veća pažnja u pogledu odgoja i higijene. Zaključuje se, da se halucim imadu barem jedamput u četvrt godine liječnički pregledati. Koen (Mostar) izvještava, da je u Hercegovini našao zgodno mjesto za osnivanje farme, pa bi što prije trebalo s vlasnikom zemljišta sklopiti ugovor. Haluc-grupe u tom kraju neka se izobrazu u pčelarstvu, gajenju duhana, vinogradarstvu i bugarskom kultiviranju povrća. Halucim neka se smjeste u tim mjestima kao plaćeni radnici. Zaloscera (Tuzla) želi da istaknutiji sumišljenici osobno upoznaju rad naših haluca uvjeren, da će to znatno agitatorno djelovati. Neka se haluc-grupa održi na doličnoj visini; neka se prirede javna predavanja sa slikama iz Palestine. Svi predlozi upućuju se P. O.-u. Govornik izvješćuje, da je sumišljenik Liszka u Tuzli na pet godina bez ikakve odštete stavio P. U. na raspolaganje svoje imanje. Pessa (Bitolj) predlaže za namaknuće zajma priredjivanje lutrije, Wegner (Sisak) traži potporu za širenje jevrejsog jezika, u koju svrhu predlaže dr. Werber izdavanje konverzacione knjige sa jevrejskim tekstom, te srbsko-hrvatskim, španjolskim i njemačkim prevodom, i osnivanje tečajeva za konverzaciju. Mahler (Brod) predlaže, da se izabere nadzorni odbor, u koji se biraju gg. Leon Konfort (Brod), inž. Levi (Brod) i Wegner (Sisak).

U popoldnašnjoj sjednici raspravljalo se o osnivanju naseobnog društva (Siedlungsgesellschaft) po primjeru »Degel Jeduha« u Berlinu. Zadaća je društva osnivanje sela, kako bi se izbjeglo opasnosti, da bi se Jevreji naših krajeva u prvom redu naselili u gradovima. Prvo selo zvalo bi se »Johanau Tau«. Važnost

osnutka ovakovih sela potanko izlaže gosp. inž. Levi, koji svoje izvode potkrepljuje statističkim podacima. P. U. prijavilo se do sada 235 osoba (Pessa prijavio je na samoj konferenciji 350 osoba iz Bitolja).

Projekat o osnutku trgovačkih poduzeća, koja bi uredila trgovačke odnose između naše kraljevine i Palestine, prepušta se riješenju P. U. i S. C. J.

Konačno se zaključilo, da se slijedeća konferencija održi dva dana prije godišnje zemaljske konferencije u onom mjestu, gdje se potonja bude održavala. Na predlog Zaloscera pozdravlja konferencija brzojavno prvu halucgrupu i upisuje u znak zahvalnosti za požrtvovni rad dra. Werbera u zlatnu knjigu. Pjevanjem Hatikve završena je sjednica.

Iz židovskog svijeta.

Izbori za bogoštovnu općinu u Wienu. U izborima za predstojništvo bogoštov. općine u Wienu, provedenima dne 27. juna o. g., izabrano je: 13 cionista (do sada 2), 20 nenarodnih Židova (do sada 34), 3 ortodoksa (do sada 0). Od 300.000 Židova imalo je 19.000 izborno pravo. Predano je 10553 glasova, od toga 3714 za cioniste, 5912 za nenarodne Židove 878 za ortodokse. Oko 300 glasova bilo je nevaljano.

Izabrani su slijedeći cionistički kandidati:

nar. zast. ing. Robert Stricker, dr. Izidor Schalit, dr. Jakob Ehrlich, dr. Leopold Plaschkes, dr. Karl Pollak, dr. Josef Auerbach, Rudolf Taussig, Maks Markus, dr. Izidor Margulies, dr. Dezider Friedmann, Sigmund Epler, Jakob Pinkas, Izidor Austerlitz.

Ovim je izborima znatno ojačao broj cionističkih mandata — od 2 na 13, dočim je broj asimilantskih, t. zv. nenarodnih židovskih mandata spao od 34 na 20. Ortodoksi, koji do sada nijesu bili u pretstojništvu bogošt. općine zastupani, dobili su tri mandata.

Razmjer mandata jest takav, da je dosadnja odlučujuća pozicija asimilanata u općini veoma oslabljena, a stvaranje zaključaka, za čiju je pravovaljanost potrebna većina od dvije trećine, — bez sporazumka sa cionistima nemoguće. Vjerojatno je, da će se u skoro vrijeme kod riješavanja važnih pitanja ispoljiti kriza, koja će svoje riješenje naći u raspisu novih izbora.

Cioniste su pokazali čvrstu i odlučnu volju, da u vijećnicu židovske općine unesu novi duh vremena. Njihovim neumornim i požrtvovnim radom, te čvrstom organizacijom pošlo je za rukom, da izvjesti više no trećinu sviju mandata usprkos nedostojnih makinacija sa strane asimilanata, koji nijesu birali sredstva u borbi za održanje vlasti u kahalu. Nečuveno terorizovanje, laž, kleveta i njihov »svemogućí« — novac bačeni su pomoću raznih njima obvezanih kreatura u borbu, krivotvorili su glasovnice, da zavedu izbornike, a nijesu se ni žalili da dovuđu k izbornoj žari i pokrštene Židove.

Reakcionarni izborni red, što su si ga gospoda vlastodršci u kahalu po svom čefu »načinili« — spriječio je, da židovsko-narodna misao dodje do elementarnoga prodora. Ogromna većina wienskoga

židovstva, koja je demokratski orijentisana, bila je isključena od udioništvovanja kod izbora.

Bogati poslodavci proizvodjali su virtuoznom manirom pritisak na svoje činovnike, namještenike i radnike, da glasuju za listinu, što su im je oni turili u ruke. Nu svijesni se dio ovih izbornika nije dao zastrašiti, već je muževno glasovao za kandidate cionističke listine znajući dobro, da su ovi u prvom redu zvani, voljni i sposobni da na novo probude židovski duh u općini, da u potpunom shvatanju socijalnih, kulturnih i nacionalnih potreba današnjeg doba sagrade na ruševinama trulog doma u Seitenstättengasse, novi dom, dom živoga, čistoga židovstva.

Uvaži li se sve to, onda uspjeh ovih izbora znači cionističku pobjedu.

Dani prevlasti plutokratske klike su odbrojani, a već slijedeći izbori, koji će biti provedeni na osnovu modernog demokratskog izbornog reda donijet će i brojčano pobjedu židovske narodne misli.

Kongres ujedinjenih židovskih stranaka u Česko-slovačkoj republici otvoren je 14. o. mj. u Brnu uz brojno sudjelovanje učesnika među kojima se nalaze i svi židovski kandidati prošlih izbora za čehoslovački parlamenat. Predsjednik židovskog narodnog vijeća u Pragu dr. Ludwig Singer referirao je o dosadašnjem radu narodnog vijeća u pogledu obrane židovskih prava, nadalje o pitanju bjegunaca itd. Istakao je nedemokratsku i nepravednu ustanovu izbornog zakona, radi koje je 80.000 židovskih glasova ostalo u parlamentu bez zastupnika. Predsjednik republike uvažava židovsko stanovište i priznaje egzektivu, koju izabire kongres ujedinjenih židovskih stranaka, kao politički faktor. Izvještaj dra. Singera primljen je sa zahvalom na znanje.

Nakon toga je prihvaćen organizacioni statut zastupstva židovsko-etničke manjine u Čehoslovačkoj republici, po kome su za zaštitu prava židovske manjine pozvani a) Kongres ujedinjenih židovskih stranaka; b) kao egzektiva ujedinjenih židovskih stranaka u Češkoj, Moravskoj i Šleskoj Židovsko narodno vijeće u Pragu, c) u Slovačkoj Židovski narodni savez za Slovačku, d) kongres bira centralnu egzektivu za čitavu republiku za zaštitu židovskih interesa specijalno za reviziju izbornoga zakona.

Predsjedništvu ministarstva, parlamenta i senata otposlani su brzojavi, u kojima kongres protestira u ime 80.000 židovskih izbornika protiv § 51. izbornog reda, koji čitavu židovsku manjinu ostavlja bez zastupstva, premda bi istoj po broju glasova pripadala 4 zastupnika u parlamentu i 2 u senatu. Kongres odlučno traži reviziju u tom smislu, da svaka stranka, koja dobije bar 50.000 glasova imade biti pripuštena drugom skrutinju.

Drugi dan kongresa referirao je prof. dr. Alfred Engel o školstvu i razložio tešku borbu, kojom su održane dosadanje židovske škole u Slovačkoj, mnoge nove škole među njima i židovska realna gimnazija u Brnu otvorit će se u najkraćem roku.

Uz opće odobravanje prihvaćen je predlog, da se brzojavno pozdravi odvažni pobornik židovskih prava u Njemačkoj Austriji inž. Robert Stricker kao i

»Wiener Morgenzeitung« za njihove velike zasluge oko širenja židovske misli i obrane teškog židovskog položaja u toj zemlji.

Iz cionističkog svijeta.

Zhor delegata njemačkih cionista.

Dne 20. juna otvoren je 16. zbor delegata njemačkih cionista, kojemu je pripivalo preko 20 delegata i preko 1000 gostiju. Delegati se grupisahu u četiri frakcije: mizrahi, hapoel, hacair, maksimalističku Palestina-federaciju, nadalje u grupu, koja nastoji da prikupi sve židovske sile za obnovu Palestine i prema tomu zastupa mnijenje, da treba preduzeti promijenu u cionističkoj taktici. Zasijedanje otvorio je dr. Alfred Klee, te u svom govoru upozorio na važnost sadašnjega časa obzirom na sanremske zaključke. Uz burno odobravanje prikazao je govornik zasluge Sokolova i Weitzmanna oko ostvarenja Herzlovihih ideja. Jednakim je odobravanjem prihvaćen i njegov zahtjev, da cionistička organizacija mora da ušćuva čistoću svoga narodnog temelja u saradnji sa ostalim dijelovima židovstva. U ime cionističkog vodstva pozdravio je dr. Warburg zbor istakavši uže veze između cionističkog vodstva i njemačkih cionista.

Nakon izbora biroa podnio je dr. Klee izvješće o radu. Prikazao je sadašnji katastrofalni položaj židovskog naroda u diaspori i suprotstavlja tome važnost zaključaka u San Remu. Cionizam da se oslanja na savez naroda i promiče snažno politiku za savez naroda. U pogledu cionističkog rada u Njemačkoj naglasio je govornik potrebu hebraizovanja cionističke omladine, djelovanje kongresnog pokreta i osnutak Palestinskog ureda. Iza toga upozorio je na značenje istočno-židovskog useljenja u Njemačkoj i kod toga istaknuo sa priznanjem djelovanje židovskih radničkih ureda i Saveza istočnih Židova u Njemačkoj. Na koncu pozvao je prisutne na slogu. Burno veselje izazvalo je obavještenje dru. Kleeu, da su općinski izbori cionistima donijeli sjajnu pobjedu.

Prva sjednica svršila je sa referatom Richarda Lichtenheima o političkim zadacima cionizma.

Izvjestitelj osvijetlio je velike mogućnosti novo nastalog položaja kao i izvanredno teške zadatke skore budućnosti.

Svjetska konferencija cionističkih studenata. Nizozemska cionistička studentska organizacija zaključila je saziv svjetske konferencije cionističkih studenata, koja će se održati u Londonu vjerojatno u julu. Bit će zastupani univerziteti Velike Britanije, Nizozemske, Njemačke, Austrije, Čehoslovačke, Francuske i Jugoslavije (Moric Finzi, koji je i član pripravnog odbora). Predmeti konferencije bit će stvaranje organizacije, koja će učvrstiti veze između univerzitetskih studenata svijeta i uređivanje studija cionističkih problema, za koje sad skrbe pojedinačke grupe. Važna će joj zadaća biti sakupljanje svih važnih podataka, koji su u vezi s osnovama i problemima obnove Palestine, te da tako studente i halucim pripravlja za gradjanstvo u Palestini.

Posjet Herberta Samuela kod pape. Sir Herbert Samuel otputovao je 21. juna iz Londona, da preuzme svoje dužnosti. Putuje preko Rima, gdje hoće da posjeti papu, s kime će raspravljati o stvarima, koje su u vezi s Palestinom. Iz Taranta putuje zatim brodom u Jafu. Prati ga kapetan Growes kao njegov privatni sekretar.

Plaća Samuelova ustanovljena je 4000 funti sterlinga godišnje osim toga ustanovit će mu se reprezentacioni doprinos, a ti prihodi namiruju se iz dohodaka Palestine.

Vatikan i cionizam. Rim 24. juna. Žid. dop. ur. javlja slijedeću Reuterovu vijest: Papa i vatikanski krugovi prate s velikim interesom razvitak cionističkih pitanja. Tvrdi se, da je program Sir Herberta Samuela proizveo osobito povoljan utisak, a njegova izjava, da je odlučio stajati na principu pravednosti i vjerske slobode, primljena je s osobitim zadovoljstvom. Sir Herbert Samuel bit će valjda odmah iza njegovog dolaska primljen od pape.

Vrhovni sudac Brandeis u Londonu. London, 25. juna. Amerikanski vrhovni sudac Louis D. Brandeis prispio je ovamo, da sudjeluje na cionističkoj godišnjoj konferenciji. Jedan urednik Times-a intervjuisao je Mr. Brandeisa o novo stvorenim uvjetima za izgradnju židovske Palestine uslijed imenovanja Sir Samuela. Mr. Brandeis izjavio je, da je on, kao i cjelokupno židovstvo, zadovoljno sa novim stanjem stvari. (Žid. dop. ured.)

Oslobodenje cionističkih vođa u Rusiji. Iz Revala se javlja, da je pušteno na slobodu onih 68 delegata za cionistički kongres u Moskvi, koji su bili uapšeni, jer su u svojim govorima oduševljeno pozdravili odluku, da se mandat nad Palestinom dao Velikoj Britaniji.

Iz Palestine.

Položaj u gornjoj Galileji. London 26. juna Žid. dop. ur. javlja iz Hajfe: U djelovima područja, zaposjednutim po Francuzima, napreduju Francuzi. Aeroplani, s kojih bacaju bombe, utiru im put u sela pobunjenih Beduina, koji su prisiljeni, da ostave svoja kućišta i da bježe. Iza francuskih četa vraćaju se kršćanski Arapi, koji su prije bili opljačkani po Beduinima, te sad pljačkaju sa svoje strane beduinska sela. Židovske kolonije Jesod Mišmar i Ajeled za sad su van pogibli. U blizini Safeda, koji leži u engleskom okupacijom području, desio se ovih dana drski napadaj. Jedna židovska karavana, koja je došla iz Tiberiasa, napadnuta je i orobljena, a putnici — među njima jedna četrnaestgodišnja i jedna šestgodišnja djevojčica — privezani su na drveta. Tek slijedeća karavana našla je tragove napadaja, ali ni policiji ni žandarmeriji na konjima, nije uspjelo da pronađu putnike. Tek dvojici židovskih cofim (boy scouts) uspjelo je, da nesretnike pronađu. Među razbojnicima nalazi se i nekoliko mladih Arapa, koji su se pred neko vrijeme priključili šerifovim četama.

Jedan arapski šejk protiv protucionističke politike. Jeruzalim 25. juna Šejk Ahmed Ibrahim Abn Gush obraća se jednim proglasom na arapske pred-

stavnike, u kojemu ih upozorava, da su efendije uvijek narod izrabljivali. Ovi isti sad izazivaju nemira, da na taj način dođu do moći i vlasti. Narod se ali ne smije dati zavesti! Engleska vlada je iskreni prijatelj Felaha, a cionizam je dobra škola za Arape, po kojoj upoznavaju nove produkcijone uvjete i po kojoj će ojačati njihova ekonomska pozicija. S toga je dužnost Arapa, da dočekaju dolično cioniste, jer oni polažu temeljni kamen za blagostanje zemlje. Na koncu poziva šaik sve, da ne potpisuju nikakvih antisemitskih peticija, jer svagdje donose samo loše posljedice. (Žid. dop. ur.)

Protest protiv zabrane palestinske konstituante. U jedanaestoj sjednici Vaad hazmanija u Jafi zaključeno je između ostaloga, da se kod engleske vlade uložiti oštri protest protiv zabrane sastanka konstituante i da se zamoli za dozvolu bezodvlačnog saziva iste. Vaad hazmani ima da upotrijebi sva sredstva, da židovska legija i dalje opstoji i da naredi novu mobilizaciju. U tu svrhu izabrana je komisija, koja sastoji od Jabotinskoga, Joffea i Ben-Goriona, koji će se zaputiti u London, da kod engleske vlade interveniraju.

General Bols ostavio je Palestinu. Žid. dop. ur. javlja iz Jeruzalima: General Bols glava vojne uprave u Palestini, primio je na Maslinovom brdu predstojnike židovske, kršćanske i muhamedanske općine, te se od njih oprostio. On je već ostavio Palestinu, te se povratio u Englesku.

General Bols, koji je arapskog porijetla, kompromitovao se, kako je naknadno ustanovljeno, kod pogroma u Jeruzalimu, te je s toga iz Palestine opozvan.

Predavanje prof. Geddesa. Žid. dop. ur. javlja iz Jeruzalima: Prof. Geddes održao je 12. juna u Jeruzalimu predavanje o prirodnom uzgoju i o boy scouts. Zauzeo je stajalište protiv reglamentovanja uzgoja po školi. Problem boy scoutova (cofim) živahno se u Jeruzalimu diskutira. Jedna grupa američkih cionista, među njima Miss Samter i dr. Duschkin predlažu, da se u Palestini uvedu ideje američkog wooderaft pokreta.

Pučko-znanstveni tečaj u Jafi i Jeruzalimu. Žid. dop. ur. javlja iz Jafe: Kulturni odbor Hapoel Hacajira otvorio je u Jafi pučke tečajeve u kojima se podučavaju bakteriologija, psihologija, botanika, gospodarstvo, kozmografija, gradnja gradova i sela, zdravstvo, geografija Palestine, kemija, i fizika. Učitelji su: Jicsak, Epstein, Tomaš, Singalovski, Feldman, Amira, Tišler Feigelsohn, Bogračov, Vinik i Grossmann. U Jeruzalimu opet su otvoreni viši znanstveni tečaj, na kojima podučavaju Klausner, Mirkin, Slouš, Lipšić, Šiler i Mohilever.

Škola za veterinu u Jafi. U Jafi postoji već dvije godine škola za veterinu, koju je po vlastitoj inicijativi osnovao dr. Kaspi. Ovih dana položio je prvi turnus djaka zaključni ispit. Ispit preuzeli su engleski vladini činovnici.

Dolazak halucima. Početkom juna stiglo je u Jafu 40 haluca većim djelom iz

Galicije. Svi su dobili zarade u Dolnoj Galileji. Pojačanje tamošnjeg Jišuva je obzirom na položaj vrlo nužno.

Novi gospodarski list. Gospodarski odbor Hapoel Hacajira izdaje mjesečnik za širenje mješovitog gospodarstva. Mjesečnik zove se »Hasade« (njiva), a uređuje ga Elieser Joffe.

Iz Jugoslavije.

O izbornom pravu za konstituantu. Izvještaji novina o raspravi osnove za konstituantu, koja se sad pretresa u Narodnom Predstavništvu, odviše su fragmentarni, a da bi čitalac mogao da sebi stvori jasnu sliku. A ipak se radi o jednome od najosudnijih pitanja, o saradnji građana u stvaranju državnog ustava.

Gosp. poslanik dr. Polić, rektor zagrebačkog univerziteta, uzeo je u debati riječ, da s pravne strane osvjetli pitanje izbornog prava onih stanovnika, koji po međunarodnim ugovorima imaju pravo opcije za svoje nacionalne države. Obazro se na razlaganje g. dr. Palečka, koji je zastupao nazor, da se tim stanovnicima ne može dopustiti, da glasaju, a onda da vrše opciju za svoju nacionalnu državu te postanu tuđi državljani. S tim se nazorom g. dr. Polić ne slaže.

Po članu 70. Sen Žermenskog ugovora, kaže dr. Polić, postaju eo ipso našim državljanima svi zavičajnici u teritorijama bivše austro-ugarske monarhije, koje su pripale nama. Kako međunarodni ugovori vežu samo države, koje su ih sklopile, kao takove, a njihove državljanje istom od časa, kad međunarodni ugovor postane državni zakon, morat će naša državna vlada bilo zakonom bilo naredbom izdati potanje propise za izvršenje ugovora. U tim propisima valjat će upozoriti na vršenje opcije i naznačiti rok za njezino vršenje. Jedna od odredaba može biti i ta, da se napomenutim stanovnicima stavi na volju, hoće li zadržati svoje državljanstvo (t. j. državljanstvo kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca) i preuzeti državljanjske dužnosti ili hoće li primiti strana državljanstvo. Takovom se izjavom ti inorodni državljani ne odriču prava opcije nego ga upravo vrše, jer opcija znači biranje između dosadašnjeg i novog državljanstva. Država bi s time izdala odredbu, po kojoj se ovakova izjava našeg državljanina smatra konačnom i da se ne može opozvati. Na takovu odredbu naša je država ovlaštena po svome suverenstvu. Ako li ko, pod svaku silu, hoće da izjavu o zadržavanju našeg državljanstva smatra za odricanje od prava opcije, kako to g. dr. Paleček čini, to ništa ne smeta, kad imamo jedan zakon, koji to određenje dopušta.

O Jevrejima rekao je dr. Polić ovo:

»Ima još nešto, gospodo. Oni, koji državljanima s pravom opcije ne će da dadu izborno pravo, ti moraju da riješe još jedan dosta težak slučaj, a to je pitanje o izbornom pravu Jevreja. Gospodo, svakako će trebati, da se i g. izvjestilac i g. ministar za konstituantu o tome izjave, jer sa ovog gledišta odborskog teksta oni Jevreji, kojima nije materinji jezik srpsko-hrvatsko-slovenački, oni ne mogu imati izborno pravo, nego se sa njima ina postupati kao sa alogenim (inorodnim op. ur.) licima, a po gotovu, ako oni padaju pod udar čl. 76. i 78. Senžermenskog ugovora.

»Još je komplikovanija stvar za cioniste, koji hoće da budu poseban jevrejske narod. Ni njima se po predloženom tekstu ne može dati pravo opcije za njihovu nacionalnu državu, jer iz raspada bivše Austro-Ugarske nije nastala nikakva nova jevrejska država. S toga ima se s njima potupati analogno kao i sa drugima i tu mora biti odlučan njihov materinji jezik prema njihovoj izjavi, naročito kod posljednjeg popisa.

G. ministar Stojan Protić odgovorio je na razlaganje g. dra. Protića ovo:

Gospodin Polić izvoleo je pomenuti u

svome govoru da bi trebao Ministar za konstituantu da se izrazi šta će biti sa Jevrejima, kako ćemo s njima, kad oni po ugovoru s Austrijom ne mogu optirati za nacionalnu državu jer oni nacionalne države nemaju. Ja ću o tome da kažem svoje mišljenje ne pretendujući naravno da je ono tačno. Ja mislim, gospodo, pre svega, ako hoćemo baš da se držimo i te reči nacionalne države, onda se može rezotirati i ovako: Jevreji mogu revindicitirati za sebe dve nacionalne države. Prvo onu u kojoj su dotle bili, a ona je još tu živa, ako nije Ugarska to je Austrija, ako nije Austro-Ugarska to je Magjarska. — Drugo, oni su dobili baš slomom Austro-Ugarske i ovim velikim ratom i svoju specijalnu nacionalnu državu. Može se reći da im je to donela baš Austro-Ugarska. Ali ima jedan drugi razlog koji ukazuje na to, da to pitanje ne treba pokretati i da njih ne treba izdvajati od drugih elemenata koji su unešeni u onaj senžermenski ugovor, a kojih se dotiče naš § 9. Gospodin je Polić kao bazu za rešenje ovoga pitanja uzeo da bude jezik. Ali gospodo, ja moram reći da jezik nije osnova za narodnost. On može biti osnova za narodnost, ali može isto tako i ne biti. Vi znate francesku teoriju; ona ne priznaje t. zv. antropološku ili etnografsku osnovu za rešenje pitanja nacionalnosti. I ako se može reći i misliti da su Francuzi ovu teoriju napravili zbog Elzasa i Lorena, mora se s druge strane, priznati da je tačna i istinita. Vi imate dosta primera i slučajeva da je jezik izvesnih jedinica, izvesnih dela naroda ili izvesnih naroda dobio izvesne promene, ali time nisu promenjene i antropološke osobine, nije promenjen antropološki tip. Evo, n. pr., uzmete za primer Bugare. Vi nemožete njihovu istoriju i sadašnje njihovo držanje apsolutno objasniti, ako uzmete samo jezik kao obeležje narodnosti. Oni su po jeziku Slaveni, ali oni sami uporno tvrde da nisu Slaveni. Šta može biti tu istina? Prava je istina u ovome. Sav gornji sloj tako je pomešan sa tatarskom i turskom krvi, da oni zbilja nisu Slaveni. Slavenin je ostao samo onaj niži sloj, nad kojim su oni vladali. Isti je taj slučaj sa Elzasanima: oni govore nemački naravno žargonom nemačkim, ali ipak nemačkim. Medjutim, kad vidite, kako se slagao taj tip, vi morate priznati da to nisu Nemci: tu ima toliko rimske i keltske krvi da nemačka dolazi sasvim u pozadinu. Prema tome ne može se poći u ovom pitanju, pa uzeti jezik kao obeležje narodnosti.

G. ministar Protić upuštao se u svom odgovoru u rasno-antropološka razmatranja.

Koliko gosp. Protić ne treba da bude rasni antropolog, toliko mu je kao državljaniku dužnost, da bude tačno informiran i da ne dodje u protumbu s državno-pravnim činjenicama i fiksnim međunarodno-pravnim traktatima, kod kojih je i vlada naše kraljevine diplomatski učestvovala, i uzela ih na znanje. Čudno zvuči iz ustiju jednoga odgovornoga državnika, kad izriče dvije objektivno neispravne tvrdnje o stvarima, za koje svako zna kako stoje. Jevreji prije svega nijesu dobili svoju nacionalnu državu. Državi je obilježje suverenitet, a Palestina će stajati pod suverenitetom Saveza Naroda, koji je mandat za upravu podijelio Velikoj Britaniji. Palestina ima da bude jevrejskom narodnom domajom (»national home for the Jewish people«), a jevrejsko državljanstvo u njoj nije ugovorom u San Remu statuirano. Drugo, Jevreji nijesu nikako slomom Austro-Ugarske dobili Palestine, i nikako im to nije »donijela Austro-Ugarska«. Ova tvrdnja odaje nepojmljivo nepoznavanje fakata. G. Protić trebao je da se informira u gg. Vesnića, dra. Trumbića i Pašića. Palestinu kao jevrejsku nar. domovinu — ne državu! — donijela nam je odluka aljiranih i asociiranih država, bez obzira na slom Austro-Ugarske i davno prije njega. G. Protić ima pravo jedino ako je htio reći, da Jevreji ne bi dobili Palestine kao jevrejske narodne domaje, da su pobijedile Njemačka, Austro-Ugarska i Turska.

G. dr. Polić s pravom je pokrenuo to pitanje.

Što se tiče Židova, koji ispovijedaju svoju židovsku narodnost, za njih je jasno, da oni po senžermenskom ugovoru kao članovi nacije, koja raspalom austro-ugarske monarhije nije dobila svoje nacijske države, ne mogu da optiraju ni za koje drugo državljanstvo, već da zadržaju ono našega kraljevstva, koje su senžermenskim ugovorom eo ipso stekli, kako to ispravno dr. Polić ističe. Nije umjesno — u tome ima g. Protić pravo — da se za kriterij narodnosti uzme materinji jezik, već s državno-političkog gledišta, koje ne može s druge strane da podvrgava svakoga rasnoantropološkim mjerenjima; treba da bude mjerodavnim isповijest svakog pojedinog državljanina, kojom će on sam imati odrediti, u koju nacijsku zajednicu hoće da se ubraja. Što se tiče onih Židova, koji ne će da se priznavaju Židovima, za njih neosporno stoji, kako je to dr. Polić izveo, da su za sad po saintgermainskom ugovoru državljanji kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca, u koliko su zadovoljili ustanovi o trajanju svoga obitavanja u našem kraljevstvu. Po tome držimo, da im pripada pravo biranja za konstituantu, jer je nedopustivo, da se zakonski statuiraju dvije vrste državljanstva, jedna punopravna, a jedna, kojoj se oduzima najpreče javno pravo. Pa ako sa stajališta političkog oportuniteta hoće da se uzima obzir na eventualnost, te će oni optirati za drugo koje državljanstvo, to se i ovo pitanje može da riješi zakonom na onaj način, kako je to predlagao dr. Polić, naime da se statuire pravo odreke na opciju, a onima, koji se odrekoše, dade pravo glasa.

Naše je uvjerenje, da je za međunarodni politički kredit našega kraljevstva bilo neminovno potrebno, da se usvoji stajalište g. dra. Polića, to će reći, da se senžermenski ugovor izvršuje lojalno u duhu, u kome je zamišljen.

Vesnićevo pismo u cionističkom novinstvu. »The Zionist Bulletin« od 23. juna, zvanični organ cionističke organizacije u Londonu, donša doslovni engleski prijevod odgovora predsjednika ministarskog savjeta, dr. Milenka Vesnića, na zahvalu, koju mu je u povodu zaključka u San Remu priposlao Odbor Saveza Cionista Jugoslavije.

Zajedno donša kratki izvještaj o pokretu u zagrebačkom universitetu protiv Židova.

I svi drugi židovski nacionalni listovi donijeli su Vesnićevo pismo.

Bjelovar. Veliki dfo bjelovarskih Židova ne pokazuje za židovska pitanja baš nikakova interesa. Najznatniji događaji u židovstvu ostavljaju ih indiferentnima. Pa ni zaključak u San Remu nije ih potresao. Ustrajali su u svom indiferentizmu.

Kraj svega toga radosna je činjenica, da je bjelovarska židovska omladina, okupljena u djevojačkom društvu »Mirjam« i srednoškolskom liter. društvu »Theodor Herzl« iskreno odana narodnoj stvari. Sa cijelim žarom svoje mlade duše prigrllila je cijonsku ideju, koja je u njenim srcima uhvatila duboki korijen. — Naša omladina postrekavana od ono malo odraslih sumišljenika, pokazuje zamjeran napredak.

Ova četica bjelovarskih cionista imala je 27. juna veselje, da u svojoj sredini pozdravi našeg dragog i odličnoga vođu g. dra. Aleks. Lichta. — G. dr. Licht poznat je već od prije bjelovarskim cionistima. U mnogobrojnim člancima u »Židovu«, naročito kad je odbijao navale na židovstvo, govorio im je upravo iz duše.

Ipak smo odavna čeznuli, da čujemo živu njegovu riječ. Toj želji udovoljio je g. dr. Licht održavši predavanje: o savremenim židovskim pitanjima.

Dvorana kod »Krone« bila je puna općinstva. Među slušaocima vidjesmo mnoge avražene nežidovske prijatelje cionizma.

Predavač, osvjetlivši veličinu događaja u San Remu, prikazao je razvitak cijonske ideje od propasti židovske države do današnjega dana.

Žarkim riječima i elementarnom snagom govora predočio je predavač veličajnost te ideje, požrtvovani i herojski napor cionističkih vođa i pionira za oslobodjenje židovskoga naroda.

Na kraju je g. predavač pokazao putove i daljni rad oko izgradnje židovske narodne domaje u Palestini. Ova narodna domaja stvorit će se samo požrtvovnim i teškim radom i neslomivom voljom žid. naroda za ostvarenjem narodnoga idejala. A da toga u nas ima, pokazuju naši borci, naši haluci.

Iz znoja i krvi naših pionira niknut će veelebna zgrada židovske narodne domaje, koja će, čista od poroka današnjega svijeta, biti uzorna ljudska zajednica u kojoj će vladati red i socijalna pravda.

Predavanje je bilo u svakom pogledu savršeno, a saslušano je najvećom pažljivošću tako reći bez daha. — Tek kad je govornik završio provalila je bura odobravanja i oduševljenja.

Zahvalni smo g. dru. Lichtu, što je svojim predavanjem raspriro još jače plamen oduševljenja, kojim gore naša srca, pa ćemo obodreni njegovim riječima još bolje prionuti na rad.

U čast miloga gosta priređen je u večer komers, koji je vrlo lijepo prošao. Rastali smo se s g. dr. Lichtom u sigurnom uvjerenju, da ćemo ga moći doskora opet u Bjelovaru pozdraviti.

Židovsko djevojačko literarno društvo »Mirjam« u Bjelovaru održalo je 19. lipnja o. g. glavnu skupštinu. Nakon izvještaja o radu i stanju društvene blagajne izabran je slijedeći odbor: Predsjednica Bella Stern, potpredsjednica Irena Weiss, tajnica Else Weiss, blagajnica Olga Krausz. Odbornice: Esti Grün, Nada Fürst, Milica Singer i Erna Fürst.

Brod na Savi. Povodom konferencije povjerenika priredili su brodski sumišljenici u počast gostiju komers, koji je nada sve uspio. U ime mjesne organizacije pozdravio je prisutne srdačnim riječima dr. Spiegler, a zatim je jevrejskim jezikom gosp. Koen slavio prvog našeg junaka Jabotinskoga. Haluc Goldstein iz Bjeline pozvao je prisutne na pozitivan rad. U vrlo dobrom raspoloženju razvila se srdačna zabava.

Križevci. Na izvanrednoj glavnoj skupštini Ž. G. D. »B'ne Jisrael« dne 14. lipnja o. g. izabran je slijedeći uži radni odbor za poslovnu godinu 1920.—21.: Predsjednik: g. Robert Pscherhof; potpredsjednica gdja. Gisela Strauss, tajnik: g. Feliks Weinberger; blagajnica gdjica. Zora Hirschl; knjižničar: g. Fritz Pollak.

Beograd. Uprava srednješk. cionističkog društva »Gideon« izvješćuje, da je na godišnjem zboru, održanom 6. juna 1920. izabrana nova uprava i to: Predsjednik: Alfred Levi; potpredsjednica: Meri Levi; sekretar: Živko Šalom; II. sekretar: David Azriel; blagajnik: Rahmiel Aron; knjižničar: Avr. Benvenisti; II. knjižničar: Dobrivoj Andjelković; odbornici: Isak Manojlović, Zumbula Sarfati, Bela Jontović; blagajnik Ž. n. f.: Vladimir Švarc.

Promocije. Na zagrebačkom sveučilištu promovirani su na čast doktora prava sumišljenici g. Rudolf Pollak i urednik našega lista g. Alfred Singer.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda. (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Obnovni fond

Prigodom zaključka u San-Remu.

Sarajevo: Josef Z. Danon 7000.—, David I. Danon 6000.—, po 5000.— Bern. L. Pinto, Avram Levi Sadić, M. Rafael Atijas, Avram D. Abinun, Albert J. Alkalay, Šimon Avram Papo, Josef Kajon, po 4000.— Braća Baruch i Finzi, po 3000.—, Cezar i Mosko Danon, po 2000.— H. Juda Danon, Haim Ozmo, Salamon E. Kabiljo, Židovska banka, Abraham Majer Altarac, Izidor A. Danon, Josef H. Alkalay, Jakob H. Alkalay, „La Benevolencija“, po 1000.— Zadik H. Levi, Jak. Haim Levi, Abraham I. Altarac, Moše H. Finzi, N. N., Salamon D. Gaon, Izak Perić, Avram Altarac, Elias Danon, Baruch i Atijas, H. Leon J. Alkalay, Menahem Moise Alkalay, Avram Izrael, Leon E. Papo, Daniel S. Kabiljo, Sabetaj Finzi, Moise R. A. Salom, Daniel i Zadik Salom, dr. Izrael Baruch, Sam. Sumbulović naslj., Zadik M. Danon, po 500.— Jakob L. Pesach, Sam. Kapon, Adolf Kohn, J. Kapon, S. Jakob Levi, Loti Kabiljo, Haim Finzi, De Majo i Efrajim, Juda Sabetaj Levi, Šimon Izak G. Papo, Žid. ašk. bogošt. opština, po 800.— „La Glorija“ porez na karte vrtnе zabave, po

400.— Maks Hofbauer, po 300.— Bern. Klein, Izidor M. Kabiljo, Šalom Gaon, po 200.— Jak. J. Haim Kampus, Moše H. Finzi, Bencion D. Gaon, Jos. Elijah, Leon S. Montilja, Sam. Sumbulović, Aleksander Engl, N. N., Sal. Levi, Jos. I. Maestro, Daniel H. Danon, Salamon A. Kabiljo, Mordehaj Gaon, Izidor Papo, Jos. I. Kampus, Jos. I. Kabiljo, David Perera, Braća Sasson Papo, Moško Kohen, Moise Kattan, Jos. Kohen, po 150.— David Gaon, po 120.— Eliezer Levi, po 100.— Jak. S. Maestro, Eliezer Levi, Moše Baruch, Avram Baruch, Leon Levi, Avr. Maestro, Albert Levi, N. N., Zadik Danon, Izidor Vita Levi, Moric I. Danon, Rafael L. Pesach, Sal. J. Papo, Menahen Papo, D. M. Papo, Eliša Musafija umj. cvijeća prig. zaruka Kabiljo-Altarac, dr. Sigfr. Diamant, dr. Izak Nachmias, Jos. Koppelman, Albert Ozmo umj. cvijeća za zaruke Kabiljo-Altarac, dr. Sumbul Atijas, Haim S. Atijas, David M. Kohen, Jak. Merorach, po 80.— Salamon Danon, po 60.— Jos. D. Levi, po 50.— Sam. Mačaro, dr. Mondšajn, Cadik Piade, Poljokan i Elazar, Jos. Kohen, Haim Baruch, ing. Sumbul, Moše Sv. Poljokan, Maks Grünfeld, Rabi Ješua Salom, Sal. M. Abinum, po 20.— Zadik Atijas, Jos. Levi, po 10.— Daniel M. Papo, svega 109.110. — Prihod cvjet-

nog dana 3019.20, Sam. Mošo Finzi prigodom svadbe Hajon—Kabiljo 112.—, Silvio Finzi kao prihod od kolača prod. na dražbi kod zabave „La Glorija“ 250.—, Gerstl sak. na Beritmila kod Levingera 320.—, darovali kod tere po 100.— Heinrich Mihael Papo, Zadik Baruch, Haim I. Finzi, G. Musafija izg. okl. Mošo Jak. Levi, Jos. Musafija, po 50.— Sam. J. Altarac, Sal. i M. Salom, Zadik Bararon, po 40.— Izak i V. Alkalay prig. zaruka Kabiljo—Altarac, Merjam J. Katan, M. Z. Danon, Moše S. Atijas, po 30.— Z. Segal, Daniel S. Salom, po 20.— Jak. J. Kampus, Jak. H. Montilja, Moše D. Gaon, Kalmi J. Alkalay, Moše J. Perera, J. Montilja, Josip Papo umj. cvijeća Šariki Papo i Jos. Levi, dr. Vita Alkalay, E. J. Salom, Aron Altarac, po 10.— Altarac, Zadik Bararon, Juda I. Albahari. Prig. hodočašća u Stolac darovali: Juda Albahari 10.—, Abraham M. J. Papo 50.— Sam. Danon 20.—

114.201.20

prije iskazano 22.912.—

137.113.20

Zagreb: Jakob Schlesinger 5000.—, Matija Freund 3000.—, Bernhard Wolkenfeld 4000.—, „Sidro“ d. d. za trg. željeza 2500.—, po 2000.— Emil Klepetarž, Slavoljub Deutsch, Edm. Mo-

ster i drug, Sigm. Schotten, po 1000.— Ljudevit Hochsinger, po 500.— N. N., Hugo Deutsch, Julijo Hochsinger, Adolf Haas, po 200.— M. Freiberger 25.700.—
prije iskazano 272.442.50
298.142.50

Zemun: U hramu sabrano 6040.—

Opći darovi.

Zemun: Kadmon J. Löwy 100.—, po 50.— Moric Sasson, Vida Čelibi, Jakob Čelibi, Sofija Čelibi, po 20.— Jak. Čelibi, E. Amoday, R. Levi, I. Finzi, J. Levi, M. Sasson, I. Levi, A. Almoslino, I. Danon, A. Levi, po 10.— Haim Levi, Leon Demajo 100.— 610.—
Bihać: Avram Rafael Atijas 100.—, Rafael Z. Levi 20.— 120.—
Bjelovar: Društvo „Teodor Herzl“ sak. 94.—, dio prihoda 200.—, srednjoškolska omladina sak. 126.—, prig. Barmicve Mir. Weissa 50.— 470.—
Sanskimost: Rifka Atijas 6.—
Zagreb: Alkalay 20.—
Vinkovci: Moric Steiner 50.—
Vukovar: Herman Freudenfeld 50.—, Mikša Roth 20.— 70.—
Križevac: Ljudevit Wolfsohn i Branka Hirscher za vožnju 80.—
Osijek: Fritz Lederer 20.—, dr. Marko Leitner 40.—, Simo Wamoscher 4.— 64.—
1490.—

Škrabice.

Banjaluka: Flora Levi 60.—
Zemun: Jos. M. Sasson 110.—, B. Fischer 70.—, I. M. Darsa 73.—, B. Beherano 86.— 339.—
Vukovar: Vilim Engl 60.—
Osijek: Feliks Berger poslao 65.10
Sarajevo: Poslao Moise I. Montilja 663.12
1187.22

Samoporezovanje.

Vinkovci: Lav. Abraham i E. Auginfeld po 90.— B. Miškolci, A. Preis, J. Schlesinger po 60.—, J. Stock 30.—, po 20.— J. Fuchs, R. Gross A. Kohn 15.— 445.—
Banjaluka: Poslala Bukica Nachmias 100.—
Prijevor: Jakob Mevorach i sinovi 50.—
Travnik: Rafael Levi 60.—, Haim Papo 30.—, Avram Konforti 30.— 120.—
Zagreb: Benot Cijon 79.—, Literar. sast. 16.—, Robert Kaufer 20.— 115.—
Vukovar: Armin Guttman 120.—
Višegrad: Mjesna grupa žid. nar. društva 150.—, po 60.— Rudolf Klinger, Leon Hornek, A. Altarac, I. Papo, J. Baruch, Salamon J. Baruch, Angjelina Levi, G. Papo, Abraham Ciller, Roza Baruch, Sam. J. Baruch, po 40.— A. Demajo, po 30.— Josefina Papo, Lea Papo, Adolf Ivković, Debora Ciller, Z. Papo, po 25.— Izak Kajon, po 20.— Santo Papo, Ina Ciller i Helena Ciller. 1085.—
Djakovo: Poslala Helenka Münz 119.—
Sarajevo: Oton Lehr 90.—, Dr. Josef Danon 30.—, C. Mondschheim 18.—, po 15.— Lota Gerstl, Mavro Albahari, Muško Papo, po 12.— Irena Jellinek, po 9.— Ivka Berger, B. Samokovlja, Mavro Bararon, Schwarzbart, Jos. Finzi, dr. Sara Zellermajer, Aron Katan, Haim Alkalay, po 3.— Mirjam Papo, Pirka Kabiljo, Šemaja Hazan, Giza Weilzner, po 2.— Ester Papo, Cipora Papo, Ester Alkalay, Moše Maestro 283.—
2437.—

Dieđji sabirni arsi.

Sarajevo: Učenici Safa Berura sabrali na Lagbaomer Jehuda Šlomo Atijas, 58.—, B. Albahari 47.— Simha E. Papo 80.—, G. Grünfeld 150.—, Mirjam D. Romano 40.—, Šlomo A. Kabiljo 40.—, Luna Musafija 90.—, Šašana Papo 40.—, David Kohen 50.—, Moši Papo 81.—, Moše I. Perera 58.—, Herman Ast 80.—, David J. Salom 106.50, Jak. Levi 16.—, J. Samokovlje 38.—, Izak Hajon 40.—, P. Wasserstein 60.—, Moše R. Papo 74.—, Moše Jak. Kampus 128.—, David Drechsler 62.—, I. Ozmo 55.50, Daniel S. Haviju 550.40, Nisim Atijas 74.—, Rahela Papo 107.—, Avram J. Daniti 103.—, Malka Papo 66.—, Simha Papo 79.—, Leon S. Altarac 81.—, N. Altarac 64.—, Haim Samokovlja 96.20; Zadik Kunarti 47.—, Jakov B. Gaon 65.—, Luna Perera 110.—, Bukica Montiljo 200.—, Mazalta J.

Levi 200.—, David Abinum 23.—, Sam Jos. Altarac 106.—, Moše Abinum 60.—, J. Papo 52.—, J. Fini 31.—, Simon Perera 70.—, Jehuda Pinto 110.—, Rifka Romano 42.—, Šalom Finzi 51.—, Albert Kattan 41.—, M. Papo 134.—, Moše Raf. Papo 70.—, Avram G. Papo 140.—, A. Danon 72.—, Š. Papo 36.—, Ester Pardo 94.—, E. Albahari 70.—, J. Danon 134.—, Jos. I. Levi 38.—, J. Kattan 50.—, Safira Ehrlich 50.— 4216.60
Vinkovci: Hilda Proper i Nada Grünfeld sakupile 257.—
Djakovo: Gjuro Langfelder 20.—
Zvornik: Sarina Levi 100.—, Braco Moric Levi 196.— 296.—
4789.60

Zlatna knjiga.

Travnik: Za upis N. Rosenzweiga sakupljeno na sijelu B. Pinto 165.—, Romano sak. na vjenčanju Ester Papo—Moric Perera 177.—, Leon Konforti sak. na vjenčanju Sarine Finzi—Erza Konforti 300.— 642.—
Zemun: Prig. svatova Filip i Paula Gross san. n. i. istih 300.—, n. i. Mihael i Irena Grubi 940.— n. i. Irena i Moša Eškenazi 1000.— 2240.—
Novisad: Prig. svatova Mariške i Antuna Rosenfeld sakupljeno n. i. istih 400.—
Niš: Po društvu „Maks Nordau“ upisuju u zlatnu knjigu „Jabotinskoga“ po 200.— Izak Beraha, Salamon Ruso, Zaharija Celebović, po 160 Menahem Kazan, po 120.— Izrael Hazan, po 80.— Moric A. Mandil, Mošic i Konforti, Zdravko Jakovljević, Izak H. Mandil, po 40.— Braća Nisim, David M. Levi, Leon Abenšoam, Samuel N. Hazan, Alkalay i Mandil, Marko Albahari, Leon Mandil, Gerson Bukiš, Jakov Mandil, Mordehai I. Mandil, Avram Mandil, Tito Mandil, Mordehaj Konfino, po 20 Moše Beraha, Mika Alkalaj, po 8.— Reuben Geron, David Mair Alkalay, Jakov H. Bezalel, Šabetaj Izaković 120, razni darovatelji 80.— 2004.—
Sarajevo: Hebrejski tečaj (za ostatak upisa) Šabetaja Djaena 150.—
5436.—

Masline.

Zagreb: Roditelji Štefe Steiner otvaraju vrt prigodom njenog rođendana 100.— u isti vrt daruje Djuka Kohn 100.—, Terezija Martesdorfer iz Utinje 10.—, Laura Fröhlich iz Sjeničaka 10.—, Anka 10.— u vrt Žige Weiller, Hilda Freiberg 10.— i n. i. Joh. Gros 10.—, Leopold Weiller iz Pisarovine 60.— u vrt Side Weiss: Paula i Ljudevit Weiss 200.—, Julia Weiner iz Otoka umj. cvijeća na grob 50.— Na vjenčanju Otona Sterka sak. za otvorenje vrta pok. majke Albine Sterk: po 200.— Mirjam i Otto Sterk, Arpad Weiller, po 100.—, Jos. Novak, po 50.—, Šandor Weiller, Izrael Mevorach, po 20.— Rudi i Ana Oblath, Zora Sterk i Adolf Weiller, ukupno 660.— u vrt dr. Mirko Beck: izg. okl. Pavao Beck — dr. Otto Braun u. i. dr. O. B. 100.— u gaj dr. Lj. Scheina: Dr. F. A. Bruck n. i. Pavao i Ana Bruck 100.— u vrt Davida Anhalzera: Hinko i Stefanija prig. obljetnice smrti 50.— Prig. smrti Jude Mordehaja Alkalaja iz Travnika daruju Zadik Gaon 200.—, po 100.— Ješua I. Salom, Moša Alkalaj, Lord Danon, Arpad Weiller, Moše Pinto, po 80.— N. N. po 50.— Goldstein, Levi Zadik, Alkalaj Zadik, po 40.— S. Montilja, svega 970.— 2440.—
Prijevor u vrt Žige Weiller Franciška i Gustav Seidemann 10.—, isti prig. svatova Mordehaja Papića 10.— Danijel Stern n. i. i vrt Jeanette Stern 120.— 140.—
Tuzla: Prigodom rođendana direktora Luīsa Schossbergera sak. za otvorenje gaja „Schossberger“ 5250.—
Pakrac: Minka Klein n. i. Josip Klein u gaj Bargiore 20.—
Beograd: Stela Kadmon i Amodaj sak. na svadbi Baruch—Levi 680.—, Alkalay sak. na svatovima Russo-Paparo 452.—, Maksim Singer otvara vrt n. i. pok. brata Oskara Singera 500.— 1632.—
Travnik: Haim Papo prig. god. smrti majke u gaj Joh. Thaua 50.—
Vinkovci: Dr. Arnold Schön iz Zemuna otvara vrt n. i. pok. Ignaca Löwy 1000.— Reza Dirnbach sak. na zaručama 75.— 1075.—
Zemun: Moše A. Aron n. i. Moric Sasson 90.—, Rahela Amodaj n. i. Moše B. Aron 40.— u vrt Zemun. cijonisti 130.—

Bjelovar: Dr. Ländler n. i. Dr. Beno Stein 30.—
Križevac: Na svatovima Vere Hirschl—Marko Deutsch sak. za otvorenje vrta n. i. istih 1050.— prig. zaručica Jalžice Hirschl—Maks Günzberg vrt n. i. istih u gaj B'ne Jisroela 1050.— 2100.—
Višegrad: U gaj Joh. Thaua po 10.— G. Papo, G. Papo, G. Altarac n. i. Salamon Altarac, A. A. Levi n. i. Regine Levi, Aron Altarac n. i. Jak. Altarac, Rafael Altarac n. i. Blanke, Albert Demajo. 60.—
Osijek: U vrt Ervina Krausa: Elizabeta i Marko Rottmüller 20.—, Hermína Herzler, Vilim i Regina Klein 30.—, Marko Preis n. i. Ignac Feliks Preis 20.— U gaj dr. D. Albale: Fritz Lederer sak. prig. zaručica Kraus-Kohn 500.—, Vilma Racz 100.— 670.—
Djakovo: U gaj Miše Sommer: Izak Freudes 10.—, za cvijeće 60.—, Zlata Spiegel sak. 24.—, na izletu omlad. sak. Ruža Fein 200.— n. i. Zlata Spiegel 100.—, n. i. „Tamburaški zbor“, 50.—, na izletu sakupljeno 390.— 844.—
Sarajevo: Za otvorenje šume „Jabotinskoga“ daruju: po 300.— Hadži Juda H. Danon, po 300.— Moise Kabiljo, Elias Avram Salom, Miško Finzi, po 100.— Izak Hajon, Moško L. Pinto na ime Bukica M. Pinto 40.—, Bjanka Pinto n. i. Robert Katalan 10.— 1550.—
15.991.—

Darivanje zemlje.

Zemun: Prig. Beritmila u kući Haima Levi sabrano n. i. Jehiel Levi 150.—

Za učinjene usluge.

Banjaluka: Fil. Hofman—Avram Altarac 20.—
Zagreb: Rosenrauch 50.—
70.—

Nahla.

Beograd: Kazes i Semo sak. na svatovima Levi—Amodaj 521.60
Banjaluka: Za cvijeće 40.—
Gradačac: Za cvijeće sak. Matilda Musafija Rahela Kabiljo 730.—
Višegrad: Po 20.— Klinger Rudolf, Izak Papo, Izak Kajon, po 2.— Menahem Papo, N. N. 64.—
Zvornik: Na cvjetni dan sabrano 428.—, u veselom društvu sabrano 262.—, kod tore darovano 110.— 800.—
Bjelovar: „Mirjam“ za izradnju rubčice 750.—, na cvjetni dan 800.—, prof. Scheyer 20, Gustav Hirschl 25.— 1595.—
Palmonostor: Maks Szemnitz i Schön na Beritmila u kući Davida Abrahama 320.—
Dubrovnik: Kod tore darovaše: po 100.— Moric Ferera, Albert Finzi, po 50.— Albert Gaon, Albert Daniti, po 30.— David Tolentino, po 10.— Albert Tolentino 340.—
Osijek: Dr. Hugo Spitzer 300.—, Bogoštovna općina 470.—, Adolf Mahler 0.—, Eug. Löbl 50.—, Th. H. 7.60, E. F. 2.40, dr. M. Leitner 8.—, R. Schulz 10.— 898.—
5398.69

(Svršit će se)

OSKAR FÜRST
ILKA FÜRST rođ. SCHWARZ
vjenčani 27. lipnja 1920.
ZAGREB, 59 VARAŽDIN

JELKA NEUMANN
DRAGUTIN RBNDELI
zaručeni
ZAGREB 58 KARLOVAC

ERNA PISKER
JOSIP GUTTMANN
STARA PAZOVA 57 VINKOVCI
zaručeni u junu 1920.

GLASLO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 60.—, POLUGOD. K 30.—, ČETVRTGO.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. K 15.— POJEDINI BR. 2 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

K godišnjoj konferenciji u Londonu.

Godišnja cionistička konferencija sastala se dne 5. jula u Londonu. Vodstvo je već nekoliko puta sazvalo konferenciju, htjelo je da sazove kongres, ali nesređene političke prilike onemogućile su sastanak. Sva židovska javnost, prije svega cionistički svijet, nakon zaključaka u San Remu nestrpljivo je iščekivala čas, kad će vodstvo moći sazvati široki forum, da se raspredaju sva ona važna pitanja, koja su odlučna za našu budućnost, da se stvore zaključci za rad, koji moramo neminovno započeti, te da dobijemo od vodstva jasnu sliku o mogućnostima, s kojima možemo da računamo. Godišnja konferencija, prva nakon dugog prekida razdobljem svjetskog rata, imat će da odobri vodstvu dosadnji rad i da s njime zajednički raspravlja o potrebama najbliže budućnosti, o praktičnom provedenju svih pitanja, o kojima smo kroz godine teoretizirali, o potrebama zemlje, koje traže, da im s mjesta udovoljimo, ne ćemo li, da nam se kasnije spočitne, da nismo shvatili važnosti momenta i da nismo bili dorasli svojoj zadaći.

Politički cionizam postigao je svoj diplomatski cilj: internacionalno priznanje njegovih postulata. No tim teža biva zadaća, koja nam se nameće, koju ima da izvrši vodstvo cionističke organizacije i svaki Židov, koji još osjeća ikakove žive veze sa židovstvom. Zadaci časa sile nas, da svoje metode rada, u skladu s dojakošnjim ciljevima, priudesimo golemoj koncepciji izvađanja, koncepciji, koja ima da se stvori voljom i saradnjom predstavnika naroda u Londonu. Cionistički će rad odsad biti ne samo kud i kamo raznovrsniji i realniji, jer ide za ostvarenjem, nego on treba da bude vidna rezultanta najjačeg napona svih individualnih i kolektivnih sila. Imajući u vidu misao izgradnje buduće narodne domaje u Palestini, ona od nas traži kudikamo više i veća naprezanja no dojakošnji rad. Ako se dosad radilo o provadjanju općeg našeg postulata, o priznanju židovskog naroda i njegovog neospornog prava na Palestinu, danas se radi o mobilizaciji svih materijalnih i duševnih sila židovskog naroda, da u okviru mogućnosti, koje nam daju zaključci u San Remu privedemo ostvarenju ideal židovske narodne domaje.

S toga je s napetošću i uzbuđenjem upravljen pogled cijelog židovstva u ovaj čas prema Londonu, gdje su se sastale najbolje sile našega naroda i naše organizacije: oni, te su na svoja ledja preuzeli sav teret odgovornosti za rad oko osiguranja židovske budućnosti i oni, koji su voljni, da ne samo svojim votumom odobre dosadnji rad, da dadu vodstvu novih pobuda i poticaja, već da i sami preuzmu dio rada, da zajednički s vodstvom u smislu stvorenih zaključaka nastoje oko provadjanja potreba i zahtjeva velike zadaće.

Zaključkom u San Remu dali su nam narodi, kako smo to već češće istakli, tek okvir mogućnosti, kojemu ćemo mi sami, prema svome najdubljem uvjerenju, dati sadržinu. Valjat će s toga pozabaviti se u prvom redu s političkim pitanjima. Do danas nam nije poznato, u kojem će odnosu stajati cionistička organizacija prema mandatarnoj vlasti. Znademo tek iz sporadičnih izjava vodstva i iz razlaganja Lord Curzona u engleskom parlamentu, sasvim općenito stajalište, što će ga Engleska prema židovskome narodu zauzeti: da je Engleska voljna osigurati pod svakim uvjetom ostvarenje židovske narodne domaje, ali nam fale svi detalji. Ponajprije — a to može da je od sudbonosne važnosti s ekonomskog gledišta — pitanje granica na sjeveru, koje još nije riješeno i koje još Velika Britanija ima da raspravi s Francuskom. Vodstvo će sigurno na povjerljivim sjednicama podastrijeti tačni izvještaj o stanju stvari, iznijet će zahtjeve, koje je stavilo u ime židovskoga naroda i garancije, koje će nam dati mandatarna vlast, da nam omogući izgradnju židovske Palestine. U tom kompleksu pitanja je za nas od osobite važnosti pitanje buduće kolonizacije. Do sad, gotovo tri godine nakon okupacije Palestine, još su nam uvijek zatvorena vrata za kolonizaciju velikih židovskih masa i tek pojedine male grupe dobile su dozvolu za useljenje. Uvedenjem civilne uprave, naročito imenovanjem Sir Herberta Samuela vrhovnim komesarom, možemo uočiti promjenu i dobru volju Engleske, da savjesno ispuni zadanu riječ. No potrebe zemlje i položaj židovstva u galutu iziskuju, da se pitanje useljivanja smjesta riješi i da se započne odmah s velikim pripravnim radom, koji će nam tek omogućiti kolonizaciju u većem stilu. To spoznaj i krugovi izvan židovstva, kako

svjedoči rezolucija engleske Labour Party. S tim u savezu morat će se ustanoviti naša politika prema Arapima te naći način, kako ćemo s njima u miru i prijateljstvu moći zajednički poraditi oko procvata zemlje u interesu našem i njihovom. Mandatarna vlast morat će u tom pogledu najpripravnije podupirati nastojanje židovskih vodja i svojim držanjem pokazati, da joj je ozbiljno stalo do ostvarenja židovske narodne domaje. Arapi će se sprijateljiti s tom činjenicom i upoznat će, da njihovim aspiracijama na Palestinu, u smislu prisajedinjenja panarapskoj državi, nema mjesta. Uvidjet će, budemo li znali pogoditi pravi put, da židovska kolonizacija i njima donasa obilne koristi i sami će s nama poraditi, da položimo temelj uzajamnim prijateljskim odnosajima.

Ne može da bude zadatak ovih redaka prikazati iscrpivo sve probleme, kojima će se pozabaviti konferencija. Znamo, da se tu radi o preobilju pitanja, na koja moramo dobiti definitivni odgovor. Znamo i to, da nam vodje i konferencija mogu dati tek smjernice, no da o nama, o jakosti naše volje i požrtvovnosti, do koje ćemo se uzdignuti, zavisi koliko ćemo ostvariti od onoga, što će konferencija zaključiti. Na židovski narod nikad se nisu dosad stavili tako veliki zahtjevi, no nikad nijesmo ni imali, da ispunimo toliku zadaću.

Konferencija morat će da bude — a i bit će — svjedočanstvo naše konstruktivne volje i naših konstruktivnih sila ne samo u pogledu ekonomskog razvijanja zemlje. Sav financijski, politički, ekonomski rad, a ne samo kulturni, morat će se vezati s etским zahtjevima najboljega, pionirskoga dijela našega naroda. Onoga dijela, koji daje najveći zalog u rad oko obnove: sav svoj mladi, fizički život, e da mu se ispuni obnova njegova duševnoga života u čistom čudoredu i altruistički u cilju budućnosti, o kojoj su naše sanje jednako neoskvrnjeno idealne i čiste, kakove su bile u početku cionističkog pokreta.

I konferencija treba da bude — i bit će — neodoljivi poziv na svaku židovsku jedinicu u židovskome narodu, da da najveći svoj zalog u zajednički rad sa maksimumom požrtvovnosti i maksimumom oduševljenja. Ta radi se o životu naroda, budućnosti, o obnovi kulturne i čudoredne baštine otaca: pastira i ratara, iz kojih su se radali Proroci, Psalmiste, Preporoditelji.

Godišnja cionistička konferencija.

London, 5. jula. U nazočnosti 230-torice delegata iz raznih zemalja otvorena je danas svečanim načinom Cionistička godišnja konferencija. Počasnim predsjednikom izabran je dr. Max Nordau, predsjednikom Louis Brandeis, podpredsjednikom inženjer M. Usiškin. Nakon što je Nahum Sokolov pozdravio konferenciju jevrejskom besjedom, izrekao je profesor H. Weizmann programatsku izjavu. On smatra zaključak u San Remu sudbonosnim i veličanstvenim događajem židovske povjesti. Osobitu hvalu dajemo Lordu Balfouru, jer je štutio židovska prava. Granice još nijesu konačno ustanovljene. Pitanje granica biti će riješeno pregovorima s Francuskom. Weizmann daje izražaja nadi, da će pitanje granica biti povoljno riješeno i ističe, da cijeli svijet iščekuje doskora rezultate pregovora. Sve ostale probleme, što se odnose na Palestinu, treba da riješi cionistička organizacija na posebnoj konferenciji za palestinski rad. Weizmann se zatim pozabavio s potrebom preustrojenja cionističke organizacije i s pitanjem, kako da se osiguraju financijska sredstva za obnovu Palestine. Naviješćuje osnutak židovskog kolonizacionog društva, čime se međutim ne kani isključiti privatna inicijativa. Weizmann drži, da će prve godine doći u Palestinu od prilike 50.000 useljenika. Naglašuje potrebu prijateljskog zajedničkog rada s Arapima i spominje žrtve izgređa u Jeruzalemu. Uz živo povlađivanje konferencije apeluje na upravu Palestine, neka ostavi u zemlji židovsku pukovinju i neka pusti na slobodu Jabotinskog i ostale Židove, što su uapšeni u vezi s događajima u Jeruzalemu. Oduševljenim iskazima popraćenom izjavu završio je Weizmann, upravitelj poziv svim Židovima svijeta na zajednički rad.

Zatim je govorio inženjer Usiškin. Zahitijeva četiri milijuna funti, da se prve godine omogući useljenje barem 30.000 Židova. Saopćuje konferenciji izjavu novoimenovanog vrhovnog komesara, Herberta Samuela, da niti on, a niti ostali Židovi, koji sudjeluju u upravi Palestine, ne će raditi subotom.

Izvešće Sir Stuarda Samuela o položaju Židova u Poljskoj.

Iz Londona javlja židovski dopisni ured:

Engleska vlada objelodanila je sad izvešće Sir Stuarda Samuela, kojega je je bila poslala da istraži položaj Židova u Poljskoj. Knjiga sadrži po Samuelsu potpisano izvešće i njegove zaključke, zatim povjesni pregled o nacionalnim i vjerskim uzrocima, koji su izazvali današnju krizu, te popratno pismo engleskog poslanika u Varšavi, Sir Horace Humbolda. Izvešće obuhvaća 36 tiskanih tabake. Sve engleske novine donijele su veće izvadke iz izvještaja i pozabavili se židovsko-poljskim pitanjem.

Izvešće počima s kratkim prikazom svrhe, koju je imala misija piščeva, te instrukcijama, koje mu je dala vlada. Pisac osobito ističe one instrukcije, koje se odnose na dužnost, da nedvojbeno ustanovi, da li se dogodjaji

u Poljskoj imadu smatrati tek običnim izgredima ili pravim pogromima. Na Zapadu gdje se poznaju sami prijašnji ruski pogromi najgroznije vrsti, razumije se pod pogromom nešto strašnoga, dok se na istoku, svi izgredi nazivaju pogromima. Na temelju svojih istraživanja u Krakovu, Lodzu, Vilni, Lidi, Pinsku i Lavovu, koje prikazuje kao najtipičnije, dolazi do zaključka, da se ovi imadu smatrati glavnim pogromima u smislu riječi, kako je shvaća Zapad. Argumenti poljske vlade, da nije bila dosta jaka, da prepreči ove dogodjaje, nisu ispravni, jer je činjenica, da je ona mogla za vrijeme boravka američke i engleske misije spriječiti svaki pogrom osim u Pinsku, dokazuje protivno. Pisac s toga zaključuje, da će poljska vlada, kad je mogla spriječiti 5 mjeseci sve pogrome, moći u buduće uzdržavati red i onemogućiti svaki pogrom.

Zatim se opširno bavi pitanjem bojkota protiv Židova u svim njegovim formama, te prikazuje njegov istorijat i ustanovljuje, da pored svih nijekanja i osporavanja sa strane vlade doista postoji privatni socijalni i komercijalni bojkot protiv židovskog pučanstva u najoštrijim formama. Poljsko novinstvo radi svim silama, da uzdrži i širi taj bojkot, te ne poznaje u tom nastojanju skrupula u izboru sredstava. Sve se to događa, a da oblasti ne postupaju protiv novina, dok se židovske novine za svaku sitnicu smjesta suspendiraju.

U razmatranju ekonomskih podloga ovoga bojkota daje nam izvjestitelj tačan i vrlo stvaran pregled o gospodarskoj strukturi židovskog pučanstva u Poljskoj, dokazuje ništavost i površnost poljske argumentacije o štetnosti židovskog elementa za poljsku državu i izjavljuje: „Poljaci će morat odlučit da li hoće slijediti primjer Velike Britanije, Ujedinjenih država, Francuske, Holandije i drugih liberalnih država, koje sa Židovima postupaju pravedno kao sa svim drugim podanicima, ili će spojiti sudbinu svoju sa starim Egiptom, sredovječnom Španijom i modernom Rusijom“.

Istotako opširno bavi se Sir Stuart Samuels s prigovorom protiv Židova, da su svi boljševici, te dokazuje vrlo velikim činjeničnim materijalom, prije svega na temelju socijalne i ekonomske grupacije židovskog pučanstva u Poljskoj, da je taj prigovor upravo apsurd, jer boljševizam znači za židovsko pučanstvo propast i uništenje. Pa ako ipak boljševička ideja ima mnogo židovskih pristaša, tad se to ima jedino pripisati postupku poljskih oblasti, koje zatvaraju židovskoj inteligenciji put napretku i razvitku, otežavaju im životne mogućnosti i tjeraju ih u redove revolucionaraca.

Na ova opća razlaganja slijede posebna izvešća o pogromima u Lavovu, Pinsku, Lidi, Vilni, Slobodki i Lesni, kojima su dodani razni zapisnici i dokumenti. Nakon svakog prikaza ustanovljuje pisac, da se tu radi o najsurovijim izgredima, koje Židovi nisu ni na koji način izazvali, te da se u nijednom slučaju nije mogao uvjeriti, da su krivci kažnjeni i oštećenima dana naknada. Izvešće završuje predlozima, koje Sir Samuels podastire svojoj vladi i koji su po njegovom mišljenju podesni da poboljšaju položaj Židova u Poljskoj.

Sir Samuels predlaže, da se poljska vlada poziva, da provede klauzulu o zaštiti manjina prema ugovoru od 28. juna 1919, u smislu simpatija prema svojim židovskim građanima. Jedna država može samo biti

moćna, ako svi dijelovi pučanstva rade u slozi i uzajamnom povjerenju za njezinu dobrobit. S toga se ima dati židovskom pučanstvu u Poljskoj prava a ne „maskirana“ jednakopravnost. Neka se odmah kazni svaki prestupak protiv osobe ili vlasništva bez obzira na vjeroispovjest ili rasu. Židovski činovnici moraju se opet primiti u službu kao i nežidovski, osobito židovski željeznički i poštanski činovnici istočne Galicije. Na visokim školama ne smije se ograničiti broj židovskih studenata. Bojkot protiv Židova morao bi se dekretom proglasiti nezakonitim. Valjalo bi pogodovati uvedenju novih industrija, da se velik dio židovskih masa privede produktivnom radu. Nadalje bi trebalo osnovati banke, prema kojima bi imalo židovsko pučanstvo povjerenje. Britska vlada neka podupire one Židove, koji hoće da emigriraju iz Poljske u Palestinu ili Ameriku, da im olakša dobivanje putnica i t. d. Konačno predlaže, da se kod engleskog poslanstva namjesti židovski tajnik.

U popratnom pismu bavi se engleski poslanik u Varšavi, Sir Horace Humboldt istim problemima i ako ih promatra s drugog stajalališta i za njih traži drugačije tumačenje, ipak u bitnome ne negira ni jednu od činjenica, koje čine život Židova u Poljskoj nesnošljivim. Konačno bavi se Sir Humboldt s predlozima Sir Samuela, koje osim zadnjega sve odobrava. U pogledu namještenja posebnog židovskog tajnika za židovska pitanja kod engleske misije u Varšavi drži, da bi bilo poglavita zadaća tajnika, da nadzire provedenje odredaba § 93. mirovnog ugovora. Pošto zaštita manjina pripada Ligi naroda ne bi se smjela Engleska sama identificirati s tom zadaćom, što bi moralo uslijediti, ako engleska vlada usvoji predlog Samuela. Konačno primjećuje, da su državni Zapada sve uradili, da pomognu istočnim Židovima. Dužnost je židovskih korporacija u zapadnoj Evropi, da se i one pobrnu za poboljšanje položaja svoje braće na Istoku.

Drugi dio knjige ispunjava izvješće drugoga člana komisije, kapetana Wrigtha. Ovo izvješće diferira od prvoga ne samo formom već i argumentacijom, no ipak ne može da pređe preko očitih činjenica, pojava židovsko-poljskog odnošaja, a da ne naglašuje pravi, istiniti i nekulturni njihov karakter. Izvješće obuhvaća ne samo prikaz događaja i njihove uzroke, već daje opširni povijesni prikaz, jer izvjestitelj drži, da se prije svega mora poznavati povijest Židova u Poljskoj, da bi se razumjele sadašnje pojave.

Ovaj povjesni pregled dijeli u tri dijela 1. Istočni i zapadni Židovi, — u kojem dijelu prikazuje bitne značajke i razlike između ova dva dijela istoga naroda, s vjerskog nacionalnog i kulturnog gledišta. 2. Povijest Židova u Poljskoj i 3. Židovi u devetnajstom vijeku.

Zatim govori o uzrocima židovsko-poljskog antagonizma i prikazuje poznate dogodaje ovako: „Izgredi započeli su većim dijelom sa strane vojnika i oružnika, kojima se pridružila prosta svijetina, dok je poljska inteligencija sve to gledala i pljeskanjem odobravalala zločinačke izgrede“. Pisac više krivi poljsku inteligenciju no poljsku vladu, pa misli, da će demobilizacijom dođuše prestati izgredi, ali da se time ne će poboljšati ni najmanje žalosni položaj poljskih Židova.

Poljska treba da udobrovolji svoje narodne manjine, jer će inače i u miru imati bune, a u ratu stajaće osamljena. Što se tiče Židova mogla bi jaka i pravedna uprava porud svih socijalnih predrasuda učinili ih valjanim građanima poljske države. Oni državnici, koji misle, da će moći riješiti problem manjina na taj način, da protjera u ili zatim one manjine osvjedočit će se doskora, da se ne može bez teških i rdavih posljedica za državu iskorjeniti rasa, koja je u državi već preko tisuća godina.

Debata u Engleskoj gornjoj kući o Palestini.

Židovski dopisni ured javlja iz Londona: U engleskoj gornjoj kući razvila se živahna debata o židovskoj Palestini. Lord Sydenham otvorio je debatu upitom, u kojemu je oštro kritikovao politiku Engleske. Govornik se služio vijestima, koje šire neprijatelji židovstva da cioniste namjeravaju da uvedu režim manjine te da time izvrše pritisak na ne-židovsko pučanstvo u Palestini. U debati govorili su još lord Hamington, Newton i Islington. Iza toga uzeo je riječ lord Curzon, te je u oduljem govoru razložio politiku engleske vlade u Palestini osobito pogledom na osnutak židovske narodne domaje, te je medju ostalim rekao: „Svojedobni izgon Nijemaca i Austrijanaca iz Palestine uslijedio je jedino iz ratnih razloga, a nikako u namjeri, da njihovo vlasništvo pripada Židovima ili drugim stanovnicima. Sir Herbert Samuel će odrediti njihovo repatrijisanje, jer se nastupom njegove službe uvada civilna uprava. Što se tiče Emira Fajsula, naglašujem, da smo s njime u stalnoj vezi, te se nadamo da će doskora doći u Evropu i razjasnit svoje stajalište u našem i u interesu aliranih velesila. Bez sumnje imademo mi svojih interesa u Palestini, no to nisu takovi, koji se dadu izraziti u funtima, šilinzima i francima. Naši interesi proističu iz istorijskih, religijskih, a donekle i osjećajnih momenata.

Sad kad smo preuzeli mandat, ne možemo da se povodimo za protužidovskim i anticijonističkim osjećajima. Moramo pokušati, da promotrimo cijelu stvar s neke više perspektive i da poprimimo ideju, kojom će se udovoljiti interesima svih interesovanih. Poznato je, da Palestina treba veće pučanstvo, višu kulturu, gušću željezničku mrežu i bolje sanitarstvo, nadalje pošumljenje prema znanstvenim principima i razvitak svih pomoćnih vrela zemlje. Kako da se postigne taj razvitak? Turci nisu bili u stanju da to urade, a Arapi nisu zato sposobni. Nijedan prijatelj Arapa ne može da ospori ovu činjenicu. Pod tim okolnostima bilo je oportuno, da se povjeri Židovima u staroj njihovoj domaji provedbu ove zadaće. Zar da je u istinu u toj ocjeni židovskih odnosno cionističkih sposobnosti razlog za antagonizam izmedju Židova i nežidova u Palestini? Govorilo se ovdje i o židovskim kolonijama. Bez sumnje su mnoge od njih cvatuće zajednice i držim, da su dosada živjele u najboljem prijateljstvu sa svojim susjedima. One su u istinu bogatstvom, koje su Židovi donijeli u zemlju, i modernim svojim razvitkom postale vanredno popularne. Poznajem mnoge slučajeve gdje su

arapski šejici (i to vrlo odlični) živjeli u najboljem prijateljstvu s glavarima židovskih kolonija. Može se samo govoriti o uzajamnom i jednakom položaju obih rasa: S jedne strane patrijotizam Arapa, njihovi lokalni interesi i čednost njihovoga karaktera, s druge strane poduzetnički duh Židova, njihovo bogatstvo u pomoćnim izvorima, te duh Židova ili cionista, koji grozničavo radi, da služi zemlji.

Što se tiče Balfourove deklaracije od novembra 1917. primjetiti mi je, da je ona odobrena od sviju velikih sila, te je konačno u San Remu posredstvom Belgije utjelovljena u turski ugovor.

A sad hoću da odgovorim na pojedine upite, kako ćemo štiti prava nežidovske većine u zemlji, kada u isto vrijeme osnivamo židovsku narodnu domaju? Moj je odgovor jednostavan: uvedenjem civilne uprave i odredbama, koje će ona izdati za uživanje unutarnje gurnosti i razvitka zemlje. Na drugo pitanje, da li je izrazom Jewish National Home (židovska narodna domaja) spojeno i židovsko prava vladanja nad ukupnim palestinskim pučanstvom ili samo nad jednim dijelom palestinskog pučanstva, rekao bih: da, koliko se pod tim razumijeva izvršivanje prava po mandatarnoj sili, t. j. Engleskoj.

U pogledu useljenja Židova u Palestinu rekao je Curzon, da se ne će baviti spekulativnim promatranjima o broju useljenika. Opći su principi naše useljeničke politike, da nitko ne bude pušten u zemlju, koji joj neće biti od koristi. Useljivanje, koje ne bi uzelo obzira na interese zemlje, pa radi se tu o židovskim ili nežidovskim useljenicima iz ma koje zemlje, sigurno se ne će dopustiti. Zemljište može u jednakoj mjeri kupiti Židov ili nežidov, a o eksproprijisanju nežidovskih vlasnika ne može biti govora. Ali u slučaju, da bi vlada Njegova Veličanstva s kojega god razloga sumnjala, da se poduzimaju organizovani pokušaji, da se spriječi osnutak židovske narodne domaje, bila bi prinuđena, da poduzme posebne korake za osiguranje svoga cilja.

Engleska je postavila na čelo uprave Palestine poštenog, pravednog i iskrenog muža. Vlada nije mogla u provedenju Balfourove politike, koja je u skladu s politikom naših saveznika, naći podesniju ličnost od Sir Herberta Samuela.

Za Palestinu vrijedi kao i za cijeli Orijent politika polaganog napredovanja. Što smjesta treba da se uvede, to je upravni aparat, uređenje katastra, radnje za povodnjivanje, znanstveno pobijanje malarije, te stvaranje mogućnosti za kreditne operacije.

Lord Curzon konačno upućuje na velike upravne sposobnosti, na nepristranost i pravdoljublje Sir Herberta Samuela, koje će možda nakon 6 mjeseci dovesti i do rekriminacija sa strane Židova, te završuje „Držim, da možemo povjeriti Sir Herbertu Samuelu provedenje ovih glavnih točaka naše politike, one politike, kojoj je temeljno načelo Jewish National Home, a koju, kako se nadam, odobravaju i obje strane visoke kuće.

Nakon što je nadbiskup od Canterbury-a izjavio, da s povjerenjem iščekuje izvješće Samuelovo, izrazio je Lord Sydenham svoje zadovoljstvo sa odgovorom ministrovim i molio, da smije povući svoj predlog, što je i učinjeno.

Apel komiteja židovskih delegacija na konferenciji mira u Parizu.

Od komiteja židovskih delegacija primili smo ovaj apel, koji obzirom na veliku važnost pripomoćne akcije donosimo u cijelosti:

U septembru 1919. obratio se komitej židovskih delegacija na sve židovske organizacije, koje se bave radom oko pripomoći, apelom, u kojemu je izložio potrebu židovske svjetske konferencije za pripomoć.

Komitej židovskih delegacija, koji se sastao u Parizu, da osigura Židovima u novo-osnovanim državama internacijonalnim putem političku, građansku i narodnu jednakopravnost, izjavio je ponajprije, da je prihvatio inicijativu za saziv židovske svjetske konferencije za pripomoć, no zadaća je organizacija, koje se bave potpornim radom, da same ostvare taj cilj. Ideja je primljena oduševljenjem, no ipak postoji opasnost, da se neće realizovati. Stoga je komitej židovskih delegacija odlučio, da sam sazove konferenciju za pripomoć, te se obratio pozivima na sve židovske organizacije.

Iz listine pozvanih organizacija, koja će se doskora objelodaniti, vidjeti ćete, kojom je oprežnošću i objektivnošću postupao komitej židovskih delegata, vodjen jedino obzirom na dobrobit onih milijuna Židova, sudbinu kojih će odlučiti budući rad oko rekonstrukcije.

Komitej je primio iz sviju zemalja izraze svestranog povladjivanja za taj rad. Izvjesni su krugovi izjavili doduše neku bojazan radi saziva konferencije, jer drže, da je saziv za sad preuranjen, a sastanak Židova cijeloga svijeta da bi mogao izazvati nesporazumke. Držimo, da je ovo stajalište pogibeljno. Što mi hoćemo, ne treba da se boji javnosti. Odlaganje konferencije u ovom času značilo bi odlaganje na godine. Držimo naprotiv, da je skrajnje vrijeme za saziv židovske svjetske konferencije za pripomoć. Velika područja otvorena su već i sad za rad. A i za druge zemlje valjalo bi već sad obavljati sve predradnje, ako mislimo poslije pristupiti radu oko rekonstrukcije.

Židovstvo cijeloga svijeta mora doznati, koje je velike dimenzije poprimio propadanje velikih židovskih masa. Židovstvo cijeloga svijeta mora na temelju autentičnih izvještaja dobiti jasnu sliku o neizmjerne bijedi, ono mora naći sredstva, koja su potrebna da ublaže tu bijedu i da se zapriječi propast velikoga dijela našega naroda. Iz ove općenite slike o golemoj nuždi i o dimenzijama budućih pripomoćnih akcija moći će imućniji slojevi židovstva zaključiti, koje žrtve imaju da doprinesu, e da bi omogućili gospodarsku obnovu židovskoga naroda. Bez te slike, bez tačnog raspravljanja problema rekonstrukcionog rada postoji opasnost, da sve žrtve, koje bi doprinijela naša braća, ne bi postigle cilja. Nedogledne bi bile posljedice za bijedne slojeve židovskoga naroda, kad bi imućniji počeli sumnjati o koristi svojih žrtava i obustavili pripomoćnu akciju.

Bili smo sazvali pripomoćnu konferenciju već za mjesec mart, no onda smo odustali, kad se pokazalo, da mnoge organizacije iz tehničkih razloga ne bi mogle sudjelovati. Sad, kad su po našem mišlje-

nju uklonjene vanjske zapreke, zaključili smo, da se pripomoćna konferencija održi u Karlovim Varima dne 27. jula.

Dosad su nam javili svoj dolazak razni komiteji i organizacije iz ovih zemalja Ujedinjene države, Kanada, Argentina, Engleska, Francuska, Italija, Grčka, Švicarska, Njemačka, Njemačka Austrija, Čehoslovačka, Transilvanija, Bukovina, Besarabija, Ukrajina, Južna Rusija, Bijela Rusija, Litavska, Istočna i Zapadna Galicija, Danska, Švedska, južna Afrika i Palestina.

Neprestano dobivamo vijesti od raznih komiteja i organizacija, koje traže mandat za konferenciju. Sve organizacije, koje će biti na kongresu zastupane, pozivljemo, da pripreve izvještaje o nevolji u njihovoj zemlji i o potrebi pomoći, te da iznesu svoja gledišta o problemima rekonstrukcije. Neka se svaki komite, svaka organizacija, bavi ovim problemom i neka izradi ono, što spada u njegov djelokrug. Kratko je vrijeme, a cilj je velik.

Komite židovskih delegacija na konferenciji mira u Parizu:

Sokolow,
predsjednik.

L. Motzkin,
generalni tajnik.

Iz židovskog svijeta.

Izgređi protiv Židova u Letonskoj.

Žid. dop. ured javlja iz Rige: U letskom parlamentu držao je socijalista H. Berz oštri govor protiv pogroma, što su izbili u zemlji, te rekao, da su izgređi u Reszyci bili pravi pravcati pogrom, za koje ga se pljačkalo, a što onoga časa nije bilo moguće oteti, da je uništeno. 92 Židova su kod toga izgubila život.

Pomoćna akcija za židovske žrtve rata u Ukrajini. Židovski središnji komitej za pripomoć u Skandinaviji objelodanjuje sve, što je poduzeo, te svu korespondenciju između njega, međunarodnog komiteja za pripomoć oskudnima u Rusiji i zastupnika sovjetske republike Litvinska. Nakon dugih pregovaranja našao se put, da se pomogne židovskim žrtvama rata u Ukrajini. Židovski središnji komitej za pripomoć ne može da ima svoga zastupnika, ali dr. Martini, zastupnik internacionalnog komiteja za pripomoć kod sovjetske vlade, ishodio je dozvolu, da zastupnici „Jekopo“ (udruženja svih pripomoćnih organizacija u Rusiji) može pod kontrolom dijeliti žrtvama rata pripomoć. Komitej drži, da će na taj način moći početi s odašiljanjem paketa u sovjetske krajeve Ukrajine. I američanski „Joint“ poslat će za ovu akciju oveću svotu. Kao prvu pomoć poslao je Joint 25.000 dolara. Skandinavski se komitej s toga obratio na židovske dobrotvorne institucije s molbom, da podupru ovu akciju.

Židovski govor u litavskom parlamentu. Žid. dop. ured javlja iz Kovna: Ministar za židovske stvari, dr. Solovejčik, držao je u litavskoj narodnoj skupštini svoj govor na židovskom jeziku (jidiš). To se zbilo sa izričitom privolom poslanika litavske tarybe (parlamenta).

Estonska. Na konferenciji židovskih općina republike Estonske u Revalu primljena je nakon referata općinskog predstojnika Klompusa slijedeća rezolucija: „U ime cijelokupnog židovskog pučanstva estonske republike, hoće ova konferencija da izriče potpunu spremnost svakog pojedinog estonskog Židova, posvetiti se velikoj

zadaći, koju je našoj generaciji nametnula povijest. Svijesno velike odgovornosti pred židovskim narodom i budućim generacijama, preuzima cijelokupno estonsko židovstvo i samo na sebe obvezu, bez obzira ma i na najteže žrtve sve svoje sile uložiti na obnovu i izgradnju slobodne židovske domaje u Palestini i pozivlje svu ostalu židovsku braću na taj rad“.

Liga za čovječja i građanska prava održala je 30. juna u palais de la Mutualité brojno posjećeni meeting, na kojemu su slijedila pitanja tretirana: Pogromi u Mađarskoj, Prognozi Židovi u Njemačkoj i Austriji, Palestini: Afera Jabotinsky. Govornici bili su: de Monzie, senator i bivši ministar, Justin Godard, poslanik i bivši ministar, profesor Aulard, Delbos, P. Renaudel, Roux - Costadan, Dumoulin, Valensi i Braunstein.

Rumunjski kralj i jevrejski jezik. 17. maja posjetio je rumunjski kralj Bukovinu te se dugo razgovarao s inspektorom židovskih škola, drom Efraimom Brennerom, o narodnim školama. Pokazao je velik interes za pitanje jevrejskog jezika, te se u pogledu narodnih manjina ovako izrazio: „Ja veoma odobravam, da narodnosti kultiviraju svoj jezik i jamčim, da će imati slobodu, da to čine“.

Iz cijonističkog svijeta.

Londonska cijonistička konferencija. London 5. jula (Radio). Danas je otvorena cijonistička godišnja konferencija, kojoj pribivaju zastupnici iz gotovo sviju zemalja svijeta. Prema „Observeru“ jedan je od glavnih zadataka konferencije, da namakne 25. milijuna funti u svrhu oživotvorenja cijonističkih programnih tačaka, ponajpače za neposredno potrebne gradnje od 5000 kuća u Palestini, osnutak škola i za troškove useljivanja.

Na drugom mjestu donosimo opširnije izvješće.

Wien, 6. jula. Povodom obljetnice smrti Theodera Herzla izdao je Cijonistički zemaljski odbor za Austriju proglas, kojim poziva cijoniste, da u nedelju dne 11. jula sudjeluju pri pohodu na Herzlov grob. Podjedno je zaključeno povesti velikoj akciju za nasad Herzlove šume.

Rumunjska. I među cijonistima Rumunjske našao je zaključak u San Remu jak odjek. Taj se događaj slavio na velikim skupštinama, gdje su dr. Niemirover (Bukarest), dr. Nacht (Biala), Pineles (Galac) i mnogi drugi dali izražaja svojim čuvstvima i čuvstvima svih Židova Rumunjske. Upriličene su po cijonističkoj federaciji pod vodstvom A. Bernhardta, dra. Niemirovera, ing. Gottlieba, Israel Marcusa u zajednici sa odborom Pro Palestina, kojemu pripadaju necijoniste, po cijeloj zemlji skupljanja za obnovni fond. U samome Bukareštu skupljeno je oko 2 milijuna. Na dogovoru u svrhu osnutka organizacije svih cijonista Velike Rumunjske prisustvovali su: dr. Bernstein-Kogan (Kišinev), dr. Jordani (Temišvar), dr. Fischer (Kološvar). Na istoj konferenciji ustanovljeno je i stajalište delegata za londonsku konferenciju. Kao delegati za London izabrani su: dr. Niemirover, Ad. Bernhardt, Šulem Meyer, Heinrich Schein, dr. Bernstein-Kogan, Postan, dr. Jordani i dr. Fischer.

Njemačka. Druga zemaljska konferencija „Hapoel-Hacajira“ otvorena je u Berlinu 16. juna. Predsjedatelj, dr. Robert Weltsch zauzeo je u pozdravnom govoru stajalište prema cijonističkoj politici i prema aktuelnim pitanjima obnove u smislu zaključaka stvorenih na svijetskoj konferenciji u Pragu. Zatim je opisao zadaće, koje su nastale osnutkom svijetske organizacije, napose koncentraciju svih mladenačkih i socijalističkih struja u cijonizmu, vođenje iseljivanja haluca i usku, ličnu vezu sa stvarnim radom za Palestinu i Istok. L. Strauss referirao je o praškoj konferenciji. — Slijedećih dana držao je Rudolf Samuel programatičan referat, na koji se nadovezala duga debata u kojoj se živahno raspravljalo o problemu da se stvori pokret, koji bi bio i politički i ujedno pijonirski. Na podlozi tog problema bili su i referati Kurt Blumenfelda i Gerde Arlosoroff o radu u Njemačkoj. Cijeli jedan dan bio je posvećen raspravi o pitanju haluca. Rad haluca ima da se nanovo organizira i da se poduzme u sporazumu sa svim haluc-grupama u većem opsegu. Od zaključaka konferencije ima da se istakne rezolucija, koja pozdravlja osnutak svijetske organizacije Waad Poela, programna rezolucija, koja označuje ideju pijonirstva kao najvišu ideju pokreta, pozdravni brzojav drugovima u Palestini, koji sada prevladavaju teške borbe, nadalje brzojavna čestitka palestinskom radništvu prigodom uspjeha pri izborima za konstituante i zahvala engleskom radništvu za potpomaganje nacionalnih zahtjeva židovskog naroda. Isto tako stvoreni su zaključci za konferenciju delegata cijonističke organizacije za Njemačku i za cijonističku godišnju konferenciju, među inim prije svega zahtjev, da se snažno podupire haluc-pokret i pospješi emigracija haluca, kao i osnutak uredaba, koji bi odgovarali toj svrsi. (Jüd. Presszentr. Zürich).

Engleska Labour-party (radnička partija) za židovsku Palestinu. Konferencija Labour party, održana u Scarboroughu, prihvatila je 25. juna jednoglasno ovu rezoluciju:

Da ova konferencija u vidu činjenice, da je Vrhovno Vijeće u San Remu zaključilo, da se u mirovni ugovor s Turskom primi Palestina kao narodna domaja za židovski narod pod mandatom Velike Britanije, i da se sadašnja vojnička uprava ima da nadomjesti građanskom upravom, zahtijeva od vlade, da ukloni ograničenja u pogledu useljivanja Židova i da dozvoli odmah ulaženje velikom broju nevoljnih Židova u istočnoj Evropi, koji strepeći čekaju na dozvolu, da se nasele u Palestini.

Talijansko novinstvo o audijenciji Sir Herberta Samuela kod pape. Iz Londona nam javljaju: „Westminster Gazette“ objelodanjuje vijest „Reutera“ iz Rima, u kojoj se ističe dobar dojam, koji su izazvala razjašnjenja Sir Herberta Samuela o cijonizmu i o engleskim namjerama u Palestini. Cijelokupno rimsko novinstvo sa simpatijom pozdravlja imenovanje Sira Samuela gouvernerom, pa i anti-engleski „Tempo“ konstatuje, da je Sir Herbertu Samuelu uspjelo da rasprši bojazni pape, dokazavši, da nemaju nikakova temelja. Krugovi, koji stoje blizu vatikana, uvjereni su, da će ovaj velevažni razgovor između pape i Sir Herberta Samuela, koji je ovlašten, da se izjavi i o namjerama engleske vlade i ciljevima cijonizma, učiniti veliki dojam na one evropejske poli-

tičke krugove, koji stoje pod utjecajem Rima.

Konferencija za pripreme oko osnivanja svjetske organizacije cionističkih intelektualaca. Dnevni red ove konferencije, koja se obdržavala 11., 12. 13. i 14. jula u Londonu u „Jewish Institutu“ sadržaje među ostalim: Govore prof. Dr. Ornsteina (Nizozemska) o ciljevima i načinu rada svjetske organizacije cionističkih intelektualaca i inž. Bowly-a (Nizozemska) o zadaći cionista intelektualaca pri obnovi Palestine. Nadalje će držati referate: Winestine (New York) i dr. Pollak (Nizozemska). Izvješće o radu odaslanika različitih organizacija, cionistički studenti i univerziteti u Galatu i u Palestini; Dr. Kiewe (Wien); Rad oko odgoja u cionističkim đačkim organizacijama, cionistički intelektualci i rad u Galatu, i Ch. Glick (Wien, za sada Paris): Izvještaj odbora za uređenje pravila i osnutak biroa (Jüd. Presszentrale, Zürich).

Amerika i cionizam. Pukovnik House, koji je istodobno sa Brandeisom stigao u London, izjavio se u intervjuvu sa zastupnikom Židovskog dopisnog ureda o držanju Saveznih Država prema cionizmu, te istaknuo, da su ove od prvog časa podupirale cionizam i za vrijeme konferencije mira sve moguće poduzele, da promaknu cionističke interese, pri čemu je on i osobno saradjivao. Predsjednik Wilson pokazivao je za cionističku stvar uvijek najveće simpatije, a Savezne Države nijesu svoje nastojanje oko boljitka židovskog naroda ograničile na Palestinu već su često za trajanja, a i poslije rata poprimile mjere za ublaživanje nevolje židovskog pučanstva u istočnoj Evropi. Završio je svoje izvode istaknuvši položaj iriju milijuna Židova u Americi, gdje uživaju sva prava. U zadnje vrijeme pridružio se i više židovskih kongresa cionističkom pokretu.

Židovsko-grčki sklad. General Jedido J. Orphingodos komandir 8. grčke divizije poslao je rabi Jakobu Meiru na jevrejskom jeziku čestitke u povodu odluke u San Remu. „Vidim Vaše suze radosnice“, piše „Čujem kucaj Vaših srdaca, jer ja, Grk, koji sam u isto doba svjedok preporoda svoje otadžbine, mogu da saosjećam i da shvatim Vaše osjećaje. U ovim danima ostvaruju se nade dvaju najstarijih naroda, kojima je svijet zadužen za svoj napredak, razvitak i slobodu. Moja domovina danas ima da budne velika i moćna kao u danima prošlosti. Civilizovani je svijet to spoznao i obnavlja mu djedovinu. U tim danima ja Vam šaljem svoje srdačne osjećaje i učešće u Vašoj radosti nad uskrsnućem kuće Izraelove i njezina povratka u zemlju njezinih otaca. Moćno i puno slobode britsko carstvo otrlo je gorke suze s obraza dvaju starih i kulturnih naroda svijeta.“

Iz Palestine.

Herbert Samuel prispio u Jerušalajm. „Agence Havas“ javlja o dolasku Herberta Samuela u Jerušalajm na ovaj napadan način:

„Kairo 2. jula. Vrhovni komesar za Palestinu, Sir Herbert Samuel prispio je u Jerušalajm. Hvala dobroj redarstvenoj službi nije sa strane stanovništva došlo ni do kakvih manifestacija.“

Jamačno se imadu pod tim spriječenim

manifestacijama razumjeti demonstracije Arapa, koji su iz Evrope haranguirani. Tendenciozni sastav ove vijesti upravljen je naravski protiv Engleske.

Sir Herbert Samuel prispio u Palestinu. Jerušalajm 1. Jula. Cionistička komisija javlja: Sir Herbert Samuel iskrcao se u jutro 30. juna u Jafi, te je topovskom paljbom pozdravljen. U luci ga je dočekaao general Shea i general Hodgson. Gradonačelnik predao je vrhovnom komesaru pozdravnu adresu, a drugu adresu na hebrejskom jeziku predali su mu Židovi. Sir Samuel je izjavio, da će zvanim zastupnicima u Jerušalajm pročitati poruku Njegovog Veličanstva o politici u zemlji. Iza toga uputio se automobilom u Ludd (Lydda), a odatle željeznicom u Jerušalajm. Sve su ulice u gradu bile pune naroda a isto tako su i balkoni i krovovi bili su prenatrpani ljudima. Na stanici pozdravljen je po generalu Costello, a gradsko vijeće predalo mu je jednu adresu. Iza toga je primljen u glavnom stanu po generalu Bolsu, bivšem vojnom administratoru.

Na vožnju od Jafe u Ludd pratili su Sira Samuela colonel Storrs, njegov privatni tajnik i adjutant, colonel Grey Donold i jedan zastupnik Reuterovog ureda. Njihove su automobile pratila četiri oklopljena automobila. Ulice u Jafi, u kojima su indijska kavalerija u svojoj slikovitoj nošnji i domaća žandarmerija držale špalir bile su pune oduševljenog mnoštva.

Sir Herbert Samuel, koji je od Ludda do Jerušalajma putovao posebnim vlakom, praćenim sa dva aeroplana, stigao je u 3 sata poslije podne na jerušalajmsku stanicu, gdje je po dostojanstvenicima grada dočekan i pozdravljen.

Načelnik grada Jerušalajma oslovio je Samuela slijedećim govorom:

»Sveti grad isporučuje srdačnu dobrodošlicu Vašoj Preuzvišenosti, high commissioneru, koji je došao k nama, da zastupa Nj. Veličanstvo u upravi zemlje, da njezinom pučanstvu donese sreću, da mu pokaže put k napretku i procvatu i da svima bez razlike zajamči pravednost. To su ciljevi uprave sviju zemalja, koje žive pod žezlom Velike Britanije. S pouzdanjem gledamo u pomoć britskoga naroda za razvitak i napredak zemlje, te molimo Sve-mogućega, da bi Tvoj dolazak bio uvod u period blagostanja i sreće. Uzimamo veseljem na znanje osobita svojstva, kojima Te je Svemogućí obdario — Tvoju sposobnost, kulturu i iskustvo — čime si stekao slavu, jer to su oznake visokih sposobnosti, koje iziskuje Tvoja uzvišena služba.«

U odgovoru na ovu adresu odvratio je Sir Herbert Samuel, da je tumačenje njegovih osjećaja bilo u toliko ispravno, da u istinu ne će biti nikakva religijska prava povredjena i da će vladati apsolutna pravednost i jednakost za sve. Tek pred nekoliko dana, da je bio primljen od kralja, koji je za ovu staru, historijsku zemlju, osobito za Jerušalajm pokazao živahni interes. Za malo dana, da će pozvati k sebi reprezentante južne Palestine, a poslije i one sa sjevera, da im dade važna saopćenja.

Sir Herbert Samuel zaputio se iza toga u glavni stan, koji je smješten u nekadašnjoj carskoj palači na Maslinovom brdu. U ulicama, kojima se vozio, pravili su vojnici Yorkshirskog puka i domaća policija

špalir, a veliko mnoštvo ljudi, što se nakupilo u blizini jafanskih vrata, pozdravljalo ga je radosnim poklicima.

Interview s Usiškinom. Iz Jafe javljaju: U intervjuvu s jeruzalimskim novinarima izjavio je upravitelj cionističke komisije, inžinir Usiškin, da se položaj u Palestini u zadnje vrijeme poboljšao. Odlučne mjere Francuza u Sjevernoj Galiciji, kojima se priključile i Englezi, onemogućile su daljnje napadaje. Nažalost ne možemo isto tvrditi za Donju Galileju, gdje mlitavo nastupa nje policije daje beduinima još uvijek prilike, da poduzmu napadaje na židovske kolonije.

O političkom položaju izjavio je Usiškin, da će civilna uprava, koja će za nekoliko dana biti instalirana, (medjutim već uslijedilo op. ur.) provesti pravedni režim, koji će biti u interesu svih naroda. Civilna uprava sastojati će iz Engleza, Židova i Arapa, muževa, kojima će vazda biti u vidu zadaća, da ostvare zaključke San Rema. Naši odnošaji prema Arapima nisu se bogzna kako promijenili, ali naši susjedi počimaju uviditi, da im ne mogu više pomoći nikakove demonstracije i nemiri protiv zaključaka mirovnoga zbora, te se po malo umiruju, jer već danas moraju priznati, da im je bolje s nama, no protiv nas.

U pogledu rada, koji se očekiva u najkraće vrijeme, izjavio je Usiškin, da vodje cionističke organizacije u Londonu u zajednici s engleskom vladom izradjuju plan, koji za sad sadržaje ove tačke:

Slobodno useljivanje Židova u Palestinu pod kontrolom cionističke organizacije, kojoj se stavljaju na raspolaganje za kolonizaciju među ostalim i državna imanja.

Sklapanje zajma od 50 milijuna funti sterlinga za velike radove oko pridizanja zemlje.

Židovska vojska u svim većim gradovima i u kolonijama.

Što se tiče razgraničenja zemlje, postoji nada, da će franceska vlada, koja je više puta već izrazila svoju simpatiju za židovski narod, pristati na preloženje današnje nenaravne demarkacijone linije iza Litanija i Hermona. Na istoku bezuvjetno je nužno i naročito su pokazali žalosni događaji u zadnje vrijeme, da moramo ovdje dobiti granicu, koja se prislanja na hedžasku željeznicu, jer ne možemo imati za život sposobnu zapadnu Jordaniju, ako je odsjećemo od naravnog joj zaleđa. Nadalje je rekao, da će ovih dana poći u London da godišnju konferenciju. Tražit će za slijedeću godinu budžet od 3 milijuna funti sterlinga (oko 700 milijuna kruna), da bi se s mjesta započelo s najnužnijim radovima, koji su potrebni, da zemlja uzmogne primiti prve veće useljeničke grupe. Drži, da ćemo slijedeće jeseni moći da računamo sa stalnim useljivanjem od minimum 3000 osoba mjesečno, a taj će se broj naravno poslije znatno povećati.

Židovski oficiri iz Austrije za Palestinu. Prema vijesti „The Zionist Bulletin“ od 30. juna zatražilo je 2000 židovskih oficira, koji su služili u austrijskoj vojsci, od britanske vlade, da im se dozvoli otići u Palestinu i da stvore židovsku regimentu za obranu židovskih kolonija.

Javne radnje u Jeruzalimu. Cionistička komisija ponudila je upravi grada da će doprinjeti 50% izdataka za popravak nekih cesta uz uvjet, da svi radnici budu

Židovi. Ova je ponuda prihvaćena i radnje su se započele.

Gradska je uprava zaključila, da stvoru vezu između raznih četvrti Jerusalima, koje su odijeljene bregovima i dolinama, između kojih nema cesta ni ulica. Domala će se sagraditi cesta između židovskih četvrti Zihron-Mošé i Rehobot, pri čemu saraduje cionistička komisija.

Tehnički odsjek cionističke komisije poduzeo je isušivanje pojedinih židovskih četvrti. Ove su radnje veoma važne za popravak sanitarnih prilika, ali pučanstvo je indiferentno i ne pomaže upravi grada.

Dan skauta u Tel-Avivu bio je 27. maja. Skauti, predvedeni glazbom, koracali su ulicama noseći bačjak gimnazije. Privedli su podjednu izložbu svojih radova, nad kojima je bio napis „Budi spreman.“ Slike Herzla, Jabotinskoga i Trumpeidora, izrađena od sjemenja i riže razne boje, razno sjemenje i plodovi bili su izloženi. Jedna slika Jabotinskoga izrađena je od sušenog lišća, druga od prešanog cvijeća. Održale su se skupne vježbe. Svečanost je svršila povodom kroz ceste Tel-Aviva.

K znanstvenom istraživanju Palestine. U „Haolam“-u nalazimo uvažena vrijedne poticaje dra B. Rosensteina, koji upućuju na sistemizovanje i reorganizovanje istraživačkog rada. U glavnome su bili Nežidovi, koji su svoju pozornost obratili ovom zapuštenom području. Duhovnici, misijonari i učenjaci obavljali su prve pionirske radove, a kasnije nijesu znanstvena društva — poglavito Pol, Explor. Fundatation — žalili nikakvih žrtava, da istraže zemlju. Ovim nastojanjima zahvaljujemo — kraj proširenja i produbljenja općeg opisa zemlje — početak meteoroloških, zooloških i geoloških studija. Ali je rascijepkan radni metod imao za posljedicu da je istraživač, kojemu su po drugima istodobno postignuti rezultati ostali nepoznati, bio upućen na sebe samoga. Otale dolazi, da je primjerice studij klime doveo do najprotuslovnijih rezultata. Iz uvažanja ovih okolnosti proizlaze slijedeće smjernice koje autor želi da budu predmetom rasprave na cionističkoj godišnjoj konferenciji.

1. Jedan od najvažnijih radova, koji nas čekaju, jest znanstveno i sistematsko istraživanje naše zemlje u svim smjerovima. 2. Ovaj rad neka obavi cionistička organizacija Palestine u sporazumu sa odborom, koji pripravlja sveučilište. 3. Ovaj se rad ima da obavi principijelno u samoj zemlji. Kao sredstva preporučuje izradbu raspoloživog materijala, osnutak posebne biblioteke i novih istraživačkih instituta.

Meeting u Parizu. 14. juna održan je u Parizu meeting, kojemu je pribivalo više tisuća Židova, da zahvale antantnim vladama za zaključak u San Remu. Predsjedao je dr. Jacobson. Osim glavnog govornika Nahuma Sokolova govorili su pjesnik André Spire, Zlatopoljsky i dr. Motzkin, Mr. Bertrand, opunovlašteni ministar, bio je prisutan u zastupanju M. Milleranda, te je u svom govoru između ostaloga obećao, da će izražene osjećaje isporučiti ministru predsjedniku.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Usljed tehničkih poteškoća a poglavito radi nestašice plina izlazi list sa zakašnjenjem.

oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Iz Jugoslavije.

Izbori za gradsko zastupstvo u Zagrebu. Dne 18. o. mj. biti će nadopunbeni izbori za gradsko zastupstvo u Zagrebu. Izborni odbor zagrebačkih Židova, ne ulazeći u partijske borbe, stoji na principijelnom stanovištu, da se ovim nadopunbenim izborima dira u princip proporcionalnog izbornog sistema i zato ne će da učestvuje u tim izborima.

Cilj židovskih izbornika nije, da bude što više židovskih mandata, već jedino, da bude u gradskoj kući sarazmjernan broj zastupnika njihovih ideja, pobornika njihovih prava, a taj se proporc može postignuti jedino kod općih izbora.

S ovih razloga ustegnut će se židovski izbornici kod ovih nadopunbenih izbora od glasovanja.

Izbori za gradsko zastupstvo u Osijeku. Prigodom zadnjih izbora za gradsko zastupstvo postavilo je svijesno židovsko građanstvo posebnu židovsku listinu, te su izabrana tri nacionalna Židova, što odgovara i broju židovskog pučanstva.

Herzlova spomenslava u Zagrebu. Židovsko nacionalno društvo u Zagrebu priredilo je i ove godine dne 5. jula u dvorani „Kola“, svečanu Herzlovu spomenslavu. Svečano spomenslovo držao je dr. Aleksandar Licht. U oduljem zanosnom i pjesnički nadahnutom govoru prikazao nam je dr. Licht veličinu Herzlovu, koju tek danas, nakon San Rema, možemo pravo ocijeniti. Plodove Herzlova rada uživat će mnoga i mnoga pokoljenja oslobođenog naroda koji će u Herzlu slaviti i štovati narodnog heroja i proroka. Govornik je ponosan i idealan lik Herzlov dočarao pred slušateljstvom, a i svatko je čutio, da duh velikoga muža lebdi nad zborom. Lijepom vizijom o zemlji budućnosti, gdje zahvalno potomstvo hodočasti u maslinovu šumu, koja krije zemne ostatke velikana Herzla — završio je dr. Licht svoj govor. Jednako duboko pročišćeni kao i misaono lijepi izvodi ostaviše snažan dojam na slušateljstvo.

„Koprive“ — „humoristički“ list, drži, da bi najljepši ukras za ona tri stupa, koje je postavila općina grada Zagreba pred sinagogom u Zagrebu u povodu dolazka Regentova, bio taj, kad bi se na njih objesio po jedan Židov!

I strogi zagrebački cenzor propušta dakle kadikad uvrede veličanstva.

Već od dulje vremena „švenkuju“ Koprive prema „Narodnoj Politici“ i hrišćansko-socijalnom bečkom „Kikerikiju“ koji, svijesno ili nesvijesno, plagiraju.

Jedna ordinarna, kriminaloidna surovost. dostojna Hortyjeve bande, pruža se kao „Kriegsersatz“ za nestašice humora Ali glavno je — bit će smijeha! Bar kod duševnih srodnika gg. Vereša (Vörösa) i drugova. Koprive su počinile anahronizam; Zagreb nije dočekivao Kaligulu, nego jednoga čovjeka — regenta.

Bjelovar. Povodom predavanja dra A. Lichta u Bjelovaru donosi bjelovarski „Demokratski glas“ slijedeći izvještaj: „Predavanje dra A. Lichta. U nedelju dne 27. pr. mj. održao je vođa jugoslavenskih cionista dr. Al. Licht u dvorani „Krune“ javno predavanje, u kojem je pred brojnim slušateljstvom, med kojima je pored cionista bio i lijep broj ovdašnje nejevrejske inteligencije, iznio istorijat i ideje vodilje simpatičnog cionističkog pokreta. I ako je

teško razumjeti i shvatiti taj pokret Nijemcu, Madžaru i drugim gospodujućim narodima, samo po sebi razumljiv je taj pokret, koji ne znači samo nacionalni, nego još mnogo više moralni preporod jevrejskog naroda, koji uz devizu „gore glave“ hoće da vrati Jevrejina k sebi, da ga uspravi i učini od prezrenog polučovjeka, koji negirajući sebe skriva pred ljudima svoje lice i svoje osjećaje, podpunog čovjeka, koji afirmujući sebe i svoje gleda na čovjeka druge rase kao sebi ravnog, nestideći se sebe i svoga porijekla — razumljiv je taj pokret nama, koji smo pretrpjeli silne fizičke i moralne muke, koji smo do pred kratko vrijeme imali jedino „pravo“ na tamnice i vješala, „pravo“ na pogrome i uništenje krvavo stečene imovine, kojima se zabranjivalo nazivati svojim imenom i sprečavao pod izlikom „veleizdaje“ nacionalni, kulturni i privredni razvitak. Umni je predavač sa zanosom, koji dokazuje, da i vjeruje u ono, što ispovjeda, izložio jasno uz lijepu narodnu dikciju svrhu, značaj i metode cionizma. Kao onaj mitski Antej, koji boreći se s protivnikom vraća se izmoran majci zemlji, da od njezina dodira dobije opet novu snagu, tako i cionizam hoće da Jevrejstvo preporodi vraćanjem zemlji, zemljoradu, da od naroda agentskog, stvori narod produktivan, da ga očisti od poroka, kojima je uzrok helotska narav stečena hiljadugodišnjim progonima i getskim životom. Dr. Licht je naročito naglasio etičku stranu toga pokreta, koji znači dematerijalizaciju Jevrejstva i koji dokazuje s brojnim primjerima samopregaranja i žrtvovanja, da ni dvotisućljetne muke i progona nijesu mogli uništiti moralne snage jevrejskoga naroda. Jednosatni govor dra. Lichta bio je ne samo vanredno zanimljiv nego i tako ubedljiv, da su naši Hrvati Mojsijeve vjere sasvim mudro učinili, što predavanju nijesu prisustvovali, jer bi im se lako moglo dogoditi, da se poput svojih žena i sinova priznaju i oni javno Jevrejima-cionistima.

Na večer istoga dana održan je u počast simpatičnom intelektualcu u hotelu „Barta“ komers, kome je prisustvovao komandant ovdašnjeg 42. pješadijskog puka gosp. potpukovnik Beli-Marković, sin herojske Srbije, koje narod preživio također stoljetna robovanja i dijasporu. Uz zdravice i govore, među kojima je silan dojam proizveo snažni govor dra. Lichta, u kojem je zahvalio se dru. Vesniću na simpatijama, izložio odnos Jevreja spram naše otadžbine, spram koje će oni znati uvijek izvršiti svoju građansku dužnost, kao što su to već dokazivali Jevreji u Kraljevini, razvila se animirana zabava, te se oko jednog sata učesnici u ugodnom raspoloženju razidoše.

Kabaretsko veče u Brodu n./S. Dne 12. o. mj. došao je iz Zagreba „znameniti“ humorista Hugo-Hugo, da razveseli brodsko židovstvo svojim biranim židovskim repertoarom. I brodski Židovi dodoše svi, da im se umjetnik naruga. Došli su neki, koji nisu poznavali repertoar toga umjetnika židovske rase. Ali čim je pričao prvu „židovsku šalu“ dali su ovi izražaja svome negodovanju glasnim „pfuj“ povicima. Tim povicima pridružio se tek jedan glas nežidova, dok je brodsko židovstvo, 75% nazočne publike, „humoristu“ sokolilo pljaskanjem i povlađivanjem. Osokoljen držanjem „svojih ljudi“ pjevao je Hugo-Hugo kouple, u kojemu se na najprostiji način izrugava židovstvu. Nakon toga ostavili su tek dvije obitelji demonstrativno dvoranu, dok su

ostali Židovi ponovno pljeskali „umjetniku“. Mnogi Židovi, među njima i cioniste, htjeli su da uvjere obitelji, koje su izašle iz dvorane, da se tu radi „tek o šali“ „pa napokon smo u kabaretu“.

Istaknuti nam je, da je sjedio za stolom odakle se čuo protest jedan viši hrišćanski činovnik iz Sarajeva, koji se čudio tome, da Židovi ne prosvjeduju protiv ovog nastupa i oštro žigosao držanje Židova.

Iznosimo ovu sramotnu činjenicu, da bi jednom za uvijek zapriječili, da se Židovi sami ponizuju i da se daju za svoje novce od drugih Židova karikirati.

Što se u Beču već godinama ne trpi i što je izazvalo bojkot cjelokupnog svijesnog i ponosnog židovstva u Beču, ne smije se ni u nas ni pod koji način trpjeti. Time što sami sebe ponizujemo povećamo samo prezir prema nama kod naših hrišćanskih sugrađana. Da mi sami povlađujemo rugalicama protiv Židova je najveća samooptužba i podesno da jača antisemitizam.

Oštro valja osuditi držanje prisutnih cionista, koji nisu dolično istupali protiv ovih prostota, već su se povlađivanjem identificirali s ovom ružnom stvari. Zadaća je cijo-

nizma u galutu da moralno pridiže židovstvo razvitkom samosvijesti i samoštovanja. Je li je povlađivanje kuopletu, koji na najprostiji način vrijeđa židovstvo, put k dizanju samosvijesti?

Osobito nas se bolno dojmalo činjenica, da je židovska omladina, koja inače u takovim slučajevima vrlo radikalno istupa, ovaj out bez razumijevanje prešla preko toga.

Jamačno će „vajni umjetnik“ promijeniti svoj repertoar, jer ćemo se inače mi pobrinuti, da ga promijeni.

Obiteljske vijesti. Slava Szemnitz rođena Stern — prof. Josip Szemnitz, vjenčani. Bjelovar, 1. jula 1920.

Sofija Neumann — profesor Aleksa Szemnitz, zaručeni. Zagreb, 3. jula 1920.

Tiskovni fond: Albert Hirschler K 200.—, Šimo Spitzer K 108.—, Izrailo Eškenazi, Beograd K 60.—, Hirschl, Križevci K 20.—, po K 10.— J. Cohen, Žiga Reiss, M. A., S. Reisner K 10-30, Dr. Weinberger K 12.—, Imbro Berger K 7.—, J. Mayer K 4-30.

Darovateljima najljepše zahvaljujemo.

Književnost.

Veritizam, nova vjera, naučaje narodni prosvjetitelj Orolaw N a u t a, Sisak 1920. Tiskara S. Jünkera, Cijena 10 K. U ovoj knjižici od 45 stranica izlaže Nauta u formi dialoga svoje nazore, koji su u opreci prema svim crkvama i hoće da stvore novo društvo s panteističkim (u stvari dakle ateističkim) ispovijedanjem. Paradokšno je, da se pri tome autor poziva na proroštva starozavjetnih proroka i evandjelja e da izvede, te mesija još nije došao i da je on veliki reformator — alias mesija — koji će doći 1925, kad padne crkva. Da to izvede, služe mu proroštva Danielova, apokalipse, koja su već toliko puta mističarima poslužila za dokazivanje onoga, što su a priori htjeli da dokažu. Knjiga nesumnjivo sadržaje jednu moralnu jezgru, koja ipak nije nova, pa u koliko je u tome logična, toliko izaziva skepsu u pogledu naviještanih činjenica, koje će se čitaocu činiti toliko fantastične, da prevršuju i onu mjeru, koja može da se koncedira mističkim zanešenjacima. S te strane — koja će se gdjekome činiti psihopatskom — pobudit će knjiga za cijelo interes čitalaca.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda. Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Iskaz darova

Radničke kuće.

Beograd: Kadmon i Rubinović sak. na svatovima Nachmias—Albahari 734.—, Bararon i Semo sak. na svatovima Koen—Baruch 455.20, na svat. Eškenazi—Almuzlino sak. F. Eškenazi 532.80 1721.—
Višegrad: Po 20.— Abraham Ciller, Santo Papo, po 10.— Ana Jeković, Zadik Levi 60.—
1781.—

Pionirski fond.

Beograd: J. Fišer i Semo sak. na svatovima Kalderson—Abenšon 376.—, po „At:hiji“ sakupljeno 100.—
476.—

Kolonija Členov.

Beograd: Levi i Fišer sak. na svadbi Medina-Bejosif 665.60

„Nordanov grad“.

Vinkovci: Po 500.— Moric Borovic, darežljiva žena, po 200.— I. Hercog, Laufer, po 100.— Pollak, Maks Borovic, N. N., po 50.— Kohn, Engel, Deutsch, po 20.— N. N., Hugo Deitelbaum, Sig. Hofman, L. Engel, po 10.— S. Gross i Kohn 1950.—

Beograd: Albahari i Fišer sak. na svatovima Almuzlino—Bukiš 563.60
Banjaluka: Filip Hofman 30.—
Bjelovar: E. Kraut sak. na zaručama Lizi Hrabak—Slavko Wolf 105.—
Vukovar: Na Pesach darovali u hramu: po 100.— Edmund Bičar, Albert Baum, Vilim Engl, Em. Steiner, na zaručama Frida Glirth—J. Pardu 320.—, Jak. Kapon 20.—, N. N. 20.—, Lackenbach 6.—, Rudi Dremk 7.—
773.—

Koprivnica: Na Hanuka sakupljeno 2205.—
Niš: Po društvu „Maks Nordau“ sak. Rebeka Alkalay 628.—, kod Saloma Varona 324.— u sinagogi 252.—, kod Geršon Izaka 280.—, Jos. Beraha kod svatova 260.—, „Jom Aškel“ 212, Samuel Avram 208.—, po 40.— dr. Beraha, Sam. J. Levi, Jos. Geršon, Sam. Nanoach, po 20.— Sal. Nachmias, Sam. B. Jakov, po 8.— S. Konfino, Mordehaj Konfino 2380.—

Osijek: Čisti prihod čajanke nac. društva 662.— Tesa Stein sak. 75.—, darovatelji 187.— Orn-

stein i Stein sak. 745.—, Weiss Herman 100.—
1769.—
Zagreb: Sal. Montilja prijeporni dug 10.—
9785.60

Obnova Palestine.

Travnik: Rikica Konforti sak. 21.—, Davo Abinum sak. kod zaručaka Katan—Levi 290.—, obitelj Weiss 20.—, Leon Alkalay izg. okl. 60.—, kod igre: Silvio Salom 60.—, Ješua Salom 6.—, Izak Konforti 9.—, Haim Papo 4.—, Matilda Konforti sabrala 122.—, „Degel Jehuda“ 1042.—, Nina Katan i Matilda Konforti sabrala 226.—, 50% od čistog prihoda zabave žid. nac. društva 3000.—, darovi kod tоре: Rafael Levi i Daniel Salom po 100.—, Leon Konforti 50.—, Leon Levi 20.—
5130.—

Beograd: Na svadbi dr. Eškenazija sabrano 968.—, po 800.— E. M. Rauman, Kolman Lebl, po 400.— B. Flajšer, Emil Schossberger, Eman Munk, Jos. Dajc 200.—, J. Frajdenfeld 80.—, Ign. Bornstein 20.—
5920.50

Kloštar Ivanić: Alček Hirschl 100.—
Vinkovci: Slavko Kaufer 20.—

Sisak: Činovnici tt. Drach za okladu druga Adolfa Sussmanna: Terezija Schimmer 100.—, Edo Kaiser 23.—, Maks Neuberger 20.—, Otto Jungwirth 200.—, Ruža Birkaš 40.—, Sandor Weiss 40.—, N. N. 50.—, Meov 28.—, S. Heumer 24.—, E. Gutman 4.—, H. Epstein 10.—, Milan Ascher 50.—
589.—

Sanskimost: Društvo „Šalom“ umj. čestitke vjenčanju druga Mordehaja Papića 50.—

Tuzla: Omladinci sak. na izletu 114.—
Višegrad: N. N. 25.—

Ruma: Rudolfin Steiner 500.—
Novogradiška: D. E. umj. vijenca 20.—, Ad Rot kod tоре 50.—

Zenica: Josefina Schönwald 30.—
12.548.50

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 24.593.10
Iz Bosne i Hercegovine K 21.638.72
Iz Srbije K 15.884.30

Ukupno* K 62.116.12

Unišlo je dakle od 1. januara 1920. od 25. juna 1920. sveukupno K 392.912-50*.

U ovoj svoti nijesu sadržani doprinosi za „Obnovni fond“ prigodom zaključka u San-Remu.

ANKA KOBLER 60
DRAGUTIN SCHREIBER
ZARUCENI
WIEN LIPANJ 1920. ZAGREB

Olga Singer 64
Heinrich Bielitz
zaručeni mjeseca jula
ZAGREB ZEMUN

Traži se za Bjelinu
Magaziner
vješt žitnom poslu. Ponude sa zahtjevima na Židovsku trgovačku i obrtnu banku d. d. (Tuzla Bosna) 61

Stan sa opskrbom 65
kod dobre obitelji, tražim za svoju kćerku, koja će 1. rujna o. g. u I. razred srednje škole u Zagrebu. Glasovir u kući poželjan. Ponude: Frida Mosier, Sv. Ivan Žabno.

Za što skoriji nastup traži se
KANTORA
koji ujedno ima vršiti funkcije vieroučitelja i šoheta. plaća K 6000 i K 2000 skuparinski doplatak godišnje, stan, veliki vrt, 3 hvata drva i običajna nuzgredna beriva. Izraelitička bogoštovna općina Donji Miholjac 68

NATJEČAJ.

Za školu crkveno-jevrejske općine potrebni su: jedna učiteljica srpskog jezika, jedan učitelj franceskog i jedan drevnog-jevrejskog jezika. Prvenstvo imaju oni, koji znaju pomalo španjolski.

Kandidati, koji bi se hteli primiti, neka pošalju svoje uslove i molbe crkveno-jevrejskoj općini u Bifolju.

Prva jugoslavenska tvornica
dječjih kolica

! POKUĆTVO !

iz bambusove, peddigove i španjolske trske, te pletenje košara

Izradjuje sve vrsti dječjih kolica najnovije konstrukcije; kolica za lutke, pleteno pokućstvo i galanterijsku robu, kao i sve vrsti putnih, ručnih i ostalih košara u vrlo ukusnoj izradbi.

Cijene umjerene. - - - Svaka količina otprema se odmah.

Braća Hartenstein, Derventa, (Bosna) BRZOJAVI: „BRAHA“ — DERVENTA

TRGOVINA PORUČSTVA
JULIO SINGER
ZAGREB, ILICA 52.

TELEFON 19-26.

Nova Knjižara Hinko Spiegel

ZAGREB, Petrinjska ulica 22.

NOVO IZAŠLE KNJIGE:

Andual:	Ahasver	K 40
Bernfeld:	Das jüdische Volk und sein Jugend	K 40
Blumenfeld:	Polnische Judengeschichten	K 16
Cohen:	Deutschum und Judentum	K 8
Eliot:	Daniel Deronda. Gesch. Ausgb.	K 70
Friedman:	Das Leben Theodor Herres	K 40
Traner:	Organismus des Judentums	K 40
Frei:	Bilder vom jüdische Elend in Wien	K 50
Sved Hedín:	Jerusalem	K 10
Meisl:	Juden im Zartum Polen	K 10

Veliki izbor raznovrsnih knjiga hrvatske, srpske, slovenske i njemačke književnost.

Veliko skladište moderne i stare jevrejske književnosti u izvoru i prijevodima

Sva djela Herzla, Nordaua, Zangwilla, Bubera, Šaloma Aš, Leib Jichok Pereca, Šolem Alehema i svih drugih jevrejskih pisaca.

Udžbenici jevrejskog jezika, cionistička literatura, jevrejski molitvenici i ritualia.

Židovske razglednice napose slike i crteži Liliena, — Pisace i risaci materijal i sve školske potrebštine.

Glavno zastupstvo za cijelu Jugoslaviju tjednika:

„Selbstwehr“

Predplata godišnje čeh. K 40 — polugodišnje čeh. K 22 —

„Judische-Zeitung“

Predplata godišnje jug. K 50 — četvrtgod. jug. K 18 —

Prima za pretplatu „Wiener-Morgenzeitung“

Godišnja pretplata jug. dinara 72 — polugodišnje jug. dinara 36 —

Umjetničko nakladni zavod

Vlastita konfekcija papira i tvornica listovnih omota

Velikogovina papira, pisaceg pribora i razglednica

Zagreb, **Merkur** ulica 31

Brzofavi: Papmerkur. Telefon 17-95

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. - **ZAGREB** - Jelačićev trg 4.

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Dionička glavnica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE. FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, daje predujmove na vrijednosne papire kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke, proti gubitku na tečaju.